

Addressing a Person with Animal Names in Thai:

A Semantic and Pragmatic Study

การเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ในภาษาไทย: การศึกษาตามแนววรรณคดีและวัจนปฏิบัติศาสตร์

Suphachai Tawichai

ศุภชัย ต๊ะวิชัย

Faculty of Arts, Silpakorn University, Thailand

Corresponding author

e-mail: t_suphachai@hotmail.com

Received 06-07-2022

Revised 03-02-2023

Accepted 14-02-2023

Abstract

Addressing a person with animal names is an interesting action among Thai people. The objectives of this study were to analyze structures, meanings, and communicative functions of addressing a person with animal names in Thai based on semantic and pragmatic approaches. Questionnaires, interviews, and non-participant observations were used to collect data from 800 informants. The findings revealed that 95 kinds of animals were used to address others. In terms of structure, two structures were found: single structure and compound structure. In addition, two types of meanings were found: 14 general meanings and 81 specific meanings, each of which was created from metaphorical mechanisms. Furthermore, five communicative functions were found: 1) conveying vivid meanings, 2) verbal bullying, 3) lessening harsh meanings of utterances, 4) teasing, and 5) building close relationships. These findings indicate that addressing a person with animal names in Thai shows the integration of meanings between “animals” and “persons” in a harmonious way. The interaction of addressing a person with animal names might be considered impolite. However, addressing a person with animal names can serve the opposite function. That is, addressing a person with animal names could develop a close relationship and/or promote solidarity among group members. Therefore, a good language user should take contexts and/or communicative situations into consideration for effective communication.

Keywords: Thai usage, address terms, Pragmatics, animals, Semantics

บทคัดย่อ

การเรียกคนด้วยชื่อสัตว์เป็นการปฏิสัมพันธ์ของคนไทยที่น่าสนใจ งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างภาษา ความหมาย และหน้าที่การสื่อสารของการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ในภาษาไทย โดยวิเคราะห์ตามแนวทางการศึกษา วรรณคดีและวัจนปฏิบัติศาสตร์ ข้อมูลภาษาที่นำมาวิเคราะห์เก็บจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม จำนวน 800 ชุด ผลการศึกษาพบว่าชนิดของสัตว์ที่นำมาใช้เป็นคำเรียกขานมีจำนวน 95 ชนิด ด้านโครงสร้างภาษา แบ่งออกเป็น 2 โครงสร้าง ได้แก่ โครงสร้างเดี่ยว และโครงสร้างประสม ด้านความหมาย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก คือ ความหมายทั่วไป จำนวน 14 ชนิด กลุ่มที่สอง คือ ความหมายเฉพาะกลุ่ม จำนวน 81 ชนิด แต่ละชนิดล้วนเกิดจากการปรับขยายความหมายด้วยกลไกอุปมาอุปไมย และด้านหน้าที่การสื่อสาร จำแนกออกเป็น 5 หน้าที่ ได้แก่ 1) ใช้สื่อความหมายและเห็นภาพได้อย่างชัดเจน 2) ใช้เป็นเครื่องมือในการกลั่นแกล้งทางวาจา 3) ใช้ลดความรุนแรงของถ้อยคำ 4) ใช้หยอกล้อ และ 5) ใช้สร้างความ

สนธิสนม ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ในภาษาไทยเป็นการสอดประสานระหว่าง “สัตว์” กับ “คน” ได้เป็นอย่างดี การปฏิสัมพันธ์ด้วยวิธีการการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์อาจถูกมองว่ารูปภาษาดังกล่าวเป็นรูปภาษาที่ไม่สุภาพ อย่างไรก็ตาม ในการปฏิสัมพันธ์ในบางกรณีกลับแสดงให้เห็นในทิศทางตรงข้าม คือ การสร้างความสนิทสนมและ/หรือสร้างความเป็นปึกแผ่นในหมู่คณะ ดังนั้น ผู้ที่ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้ใช้ภาษาได้จะต้องคำนึงถึงบริบทและ/หรือสถานการณ์ในการสื่อสารร่วมด้วยจึงจะทำให้การสื่อสารสัมฤทธิ์ผล

คำสำคัญ: การใช้ภาษาไทย คำเรียกขาน วัจนปฏิบัติศาสตร์ สัตว์ อรรถศาสตร์

บทนำ

ภาษาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่ผูกแน่นกับระบบความคิดของคนในสังคม การปฏิสัมพันธ์ในบริบทสังคมวัฒนธรรมไทยนั้นเป็นที่น่าสนใจที่ ก่อนเริ่มต้นการสนทนา คนไทยนิยมใช้คำเรียกขาน (address terms; term of address)¹ เรียกผู้ที่ตนต้องการสนทนาด้วยวิธีการที่หลากหลาย ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1

(ก) บ้า!	ส้มโอขายยังไ
(ข) พระคุณเจ้า!	นิมนต์เจ้าค่ะ
(ค) คุณหมอ!	ผมเป็นมะเร็งหรือเปล่า
(ง) ส้มแซง!	ช่วยหยิบเอกสารชุดนี้ไปวางบนโต๊ะคุณบอยหน่อยจะ

ตัวอย่างที่ 1 (ก)–(ง) ตัวอย่างที่ปรากฏหน้าประโยคเป็นคำเรียกขานคู่สนทนามาก่อนที่จะกล่าวถ้อยคำหรือเนื้อความ มีหลายกลวิธี ตัวอย่างที่ 1 (ก) บ้า! เป็นคำเรียกญาติ (ที่ไม่ใช่ญาติจริง ๆ) ตัวอย่างที่ 1 (ข) พระคุณเจ้า! เป็นคำเรียกบุคคลที่มีสถานภาพเป็นนักบวช ตัวอย่างที่ 1 (ค) คุณหมอ! เป็นคำเรียกอาชีพ และตัวอย่างที่ 1 (ง) ส้มแซง! เป็นชื่อเล่น น่าสังเกตว่าคำเรียกขานอาจปรากฏร่วมกับคำอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นคำนำหน้านาม เช่น *คุณหมอ*, *ไอ้หมอ* คำลงท้าย *บ้าจี้*, *บ้าๆ* คำแสดงความรู้สึก *ส้มแซงสุดสวย*, *ส้มแซงที่รัก*

งานวิจัยก่อนหน้านี้ สนใจศึกษาคำเรียกขานตามแนวภาษาศาสตร์สังคม (sociolinguistics) เท่านั้น ในภาษาไทยเริ่มศึกษาคำเรียกขานราวปี พ.ศ. 2515 เป็นต้นมา (Palakomkul, 1972; Tingsabadh & Prasithrathsint, 1988; Chanta, 1992; Lotrakooowan, 1994; Cheasui, 1998; Sodsongkrit, 1998; Wongkachorn, 1999; Wangset, 2002; Wachirapansakul, 2002; Jiefen, 2005; Rodsap Phoom A-Ran, 2007) ผลการวิจัยเป็นไปทำนองเดียวกันคือคำเรียกขานสัมพันธ์กับปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง อายุ อาชีพ การศึกษา สถานภาพทางสังคม ถิ่นที่อยู่ ชาติพันธุ์ ฯลฯ งานวิจัยในต่างประเทศสนใจศึกษาคำเรียกขานในมุมมองอื่น เช่น คำเรียกขานตามแนวทางการศึกษาทางอรรถศาสตร์ (Semantics) และวัจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics)

Halupka-Rešetar & Radić (2003) ได้เขียนบทความเรื่อง “Animal names used in addressing people in Serbian” พบว่าชาวเซอร์เบียนำสัตว์มาใช้เป็นคำเรียกขาน เช่น *Gusko jedna glupava!* [goose_{voc}one_{fem}stupid_{fem}] ‘You stupid goose!’ คำว่า *Gusko* เป็นคำเรียกสัตว์ (voc ย่อมาจาก vocative หมายถึง การเรียก) ในที่นี้ คือ ‘ห่าน’ *jedna* เป็นคำบอกจำนวน (fem ย่อมาจาก female หมายถึง เพศหญิง) ในที่นี้คือ ‘หนึ่ง’ และ *glupava* เป็นคำคุณศัพท์เพศหญิง ในที่นี้คือ ‘โง่’ แปลตรงตัวได้ว่า

¹ คำเรียกขาน (address terms; term of address) หมายถึง คำหรือวลีที่ผู้พูดใช้เรียกผู้ฟังก่อนที่จะพูดเรื่องต่าง ๆ ด้วย เป็นคำที่แปรไปตามปัจจัยทางสังคม โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง เช่น ลูกกับพ่อแม่, ครูกับลูกศิษย์, นายกับบ่าว, เจ้านายกับลูกน้อง, เพื่อนกับเพื่อน, สามีกับภรรยา, ผู้ให้บริการกับผู้รับบริการ รูปแบบหรือระบบของการเรียกขานแตกต่างกันไปในวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เช่น ในวัฒนธรรมไทย ผู้คนไม่พึงใช้ชื่อเรียกขานผู้ใหญ่ โดยอาจใช้คำเรียกอาชีพหรือตำแหน่ง และคำเรียกญาติแทน แต่ผู้ใหญ่ใช้ชื่อเรียกขานผู้น้อยได้ ลักษณะนี้แตกต่างจากวัฒนธรรมอเมริกัน ซึ่งทั้งผู้น้อยและผู้ใหญ่อาจใช้ชื่อเรียกขานกันได้ เช่น ครูหรืออาจารย์ใช้ชื่อเรียกขานลูกศิษย์ และลูกศิษย์ก็ใช้ชื่อเรียกขานครูหรืออาจารย์ได้ (Office of the Royal Society, 2014: 7)

'นังห่านโง่! (คนหนึ่ง)' ส่วนในด้านความหมายพบว่า การเรียกคนด้วยชื่อสัตว์เกิดจากการเปรียบเทียบในเชิงอุปลักษณ์ โดยการนำรูปร่างลักษณะ (appearance) นิสัยการกิน (eating habits) ความสามารถทางเชาว์ปัญญา (intelligence) บุคลิกลักษณะ (character) ฯลฯ ของสัตว์มาเปรียบเทียบกับคน เช่น การเปรียบเทียบผู้ที่โง่เหมือนกับห่าน จึงเรียกขานบุคคลนั้นว่า *Gusko jedna glupava!* 'นังห่านโง่' ส่วนการศึกษาหน้าที่ของคำเรียกขานตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ยังไม่มีการศึกษาใดที่ศึกษาหน้าที่ของคำเรียกขานมาก่อน ส่วนใหญ่จะศึกษาหน้าที่ของอุปลักษณ์ เช่น การศึกษาของ Goatly (2011) Panpothong (1999) ฯลฯ

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า การปฏิสัมพันธ์ในบริบทสังคมวัฒนธรรมไทยน่าสังเกตว่า คนไทยจำนวนไม่น้อยที่มีการปฏิสัมพันธ์ด้วยการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ เช่นเดียวกับชาวเซอร์เบีย แต่อาจเลือกชนิดของสัตว์ที่นำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบแตกต่างกัน หรืออาจจะใช้สัตว์ชนิดเดียวกัน แต่ให้ความหมายหรือสื่อความหมายแตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการเรียกขานด้วยชื่อสัตว์ไม่ได้เกี่ยวข้องกับตัวภาษาเท่านั้น แต่ยังผูกโยงกับความคิด ความเชื่อ สังคมวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ ด้วย ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 2

(ก) ข้าง!	แดกเหล้ากัน
(ข) หมู!	ไปเดินเจเจกันมัยเสาร์นี้
(ค) ชะนี!	วันนั้นดผู้หรือจะ
(ง) หอย!	กูบอกก็ครั้งแล้วว่อย่าทำ ๆ มึงก็ไม่เคยเชื่อกูเลย

ตัวอย่างที่ 2 (ก)–(ง) ล้วนเป็นคำเรียกขานด้วยชื่อสัตว์ทั้งสิ้น กล่าวคือ ตัวอย่างที่ 2 (ก) เป็นการเรียกขานด้วยคำว่า ข้าง!, ตัวอย่างที่ 2 (ข) เป็นการเรียกขานด้วยคำว่า หมู!, ตัวอย่างที่ 2 (ค) เป็นการเรียกขานด้วยคำว่า ชะนี! และตัวอย่างที่ 2 (ง) เป็นการเรียกขานด้วยคำว่า หอย! โดยโครงสร้างเหล่านี้สามารถเติมคำประกอบอื่น ๆ ทั้งส่วนหน้าและส่วนหลังได้ เช่น *ไอ้ข้างบอย! แดกเหล้ากัน, นังหมูตอน! ไปเดินเจเจกันมัยเสาร์นี้, นังชะนี! วันนั้นดผู้หรือจะ และไอ้หอย! กูบอกก็ครั้งแล้วว่อย่าทำ ๆ มึงก็ไม่เคยเชื่อกูเลย*

คำถามวิจัย คือ 1) การเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ในภาษาไทยมีโครงสร้างภาษาที่โครงสร้าง อะไรบ้าง 2) ความหมายของการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์จำแนกออกเป็นกี่ความหมาย อะไรบ้าง และความหมายเหล่านั้นเกิดจากกลไกใด และ 3) หน้าที่การสื่อสารของการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์มีหน้าที่อะไร จากคำถามวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ในภาษาไทยตามแนววรรณศาสตร์และวจนปฏิบัติศาสตร์ บทความเรื่องนี้มีเพื่อวิเคราะห์โครงสร้าง ความหมาย และหน้าที่ของการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ในภาษาไทยตามแนววรรณศาสตร์และวจนปฏิบัติศาสตร์ สมมติฐานการวิจัยมี 3 ประการ 1) ด้านโครงสร้างของการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์จำแนกออกเป็น 2 โครงสร้าง ได้แก่ โครงสร้างเดี่ยวและโครงสร้างประสม 2) ด้านความหมายของการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ความหมายทั่วไปและความหมายเฉพาะกลุ่ม โดยความหมายของการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์เกิดจากกลไกอุปลักษณ์ และ 3) ด้านหน้าที่ของการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์มีหลายหน้าที่ ได้แก่ ใช้สื่อความหมายและเห็นภาพได้อย่างชัดเจน ใช้เป็นเครื่องมือในการกลั่นแกล้งทางวาจา ใช้ลดความรุนแรงของถ้อยคำ ใช้หยอกล้อ และใช้สร้างความสนิทสนม

การนำเสนอแบ่งออกเป็น 5 ตอน ตอนที่ 1 กรอบแนวคิดที่นำมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ตอนที่ 2 ระเบียบวิธีวิจัย ตอนที่ 3 การเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ในภาษาไทยตามแนวทางการศึกษาวรรณศาสตร์และวจนปฏิบัติศาสตร์ ตอนที่ 4 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ และตอนที่ 5 บทสรุป

กรอบแนวคิดที่นำมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์

กรอบแนวคิดที่นำมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ประกอบด้วย 2 แนวคิด ได้แก่ กรอบแนวคิดทางด้านวรรณศาสตร์ และกรอบแนวคิดทางด้านวจนปฏิบัติศาสตร์ กรอบแนวคิดแรก คือ กรอบแนวคิดทางด้านวรรณศาสตร์ ได้แก่ แนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ตามแนวทางการศึกษาวรรณศาสตร์ปริชาน (Cognitive Semantics) ของ Lakoff & Johnson (1980) ซึ่งมุ่งเน้นการอธิบายเกี่ยวกับการปรับขยายความหมายจากวงความหมายต้นทาง (source domain) ไปสู่วงความหมายปลายทาง (target domain) เช่น ความรักเป็นสิ่งที่เปี่ยมนามธรรม หากต้องการทำความเข้าใจความรัก ต้องนำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบกับสิ่งที่ป็นรูปธรรมอย่างเช่น ความรักของเรามาถึงทางตัน ตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าความรักเปรียบเสมือนการเดินทาง เป็นต้น

นอกจากนี้ อาจนำอุปลักษณณ์มาอธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ภาษาอื่น ๆ ได้หลากหลาย เช่น การเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ของ Wierzbicka (1985), Martsa (1999) และ Halupka-Rešetar & Radić (2003) เปรียบลักษณะของถิ่นที่อยู่ของสัตว์ ขนาบรูปร่างของสัตว์ พฤติกรรมของสัตว์ ลักษณะนิสัยการกินของสัตว์ ฯลฯ นำมาเปรียบเทียบในเชิงอุปลักษณณ์กับมนุษย์ ซึ่งเป็นการสอดประสานทางความหมายระหว่างสัตว์กับมนุษย์กลายเป็นคำเรียกขาน ส่วนกรอบแนวคิดที่สอง คือ กรอบแนวคิดทางด้านวาทศิลป์ประวัติศาสตร์ ได้แก่ หน้าที่อุปลักษณณ์ของ Roberts (1992), Goatly (1997, 2011), Panpothong (1999) และ Halupka-Rešetar & Radić (2003) หน้าที่ของการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ในฐานะเป็นอุปลักษณณ์อย่างหนึ่งทำหน้าที่การสื่อสารอย่างไร นอกจากนี้ ยังนำกรอบแนวคิดเรื่องความสุภาพในบริบทสังคมวัฒนธรรมตะวันออกได้แก่ Gu (1990), Prasithrathsint (2009) และ Panpothong (2010) มาพิจารณาร่วมด้วย

โดยสรุป กรอบแนวคิดหลักที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์การเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ประกอบด้วย 2 แนวคิด แนวคิดแรก คือ อุปลักษณณ์ตามแนวทางการศึกษาของ Lakoff & Johnson (1980) เพื่อพิสูจน์ว่าการนำสัตว์มาใช้เรียกคนในภาษาไทยเกิดจากกระบวนการทางความหมายในภาษาอย่างไร ส่วนแนวคิดที่สอง คือ หน้าที่อุปลักษณณ์ตามแนวทางการศึกษาของ Goatly (1997, 2011) เพื่อพิสูจน์ว่าการนำสัตว์มาใช้เรียกคนในภาษาไทย นำมาใช้ในการสื่อสารเพราะเหตุใด ซึ่งทั้ง 2 แนวคิด เป็นแนวคิดที่เหมาะสมและสามารถอธิบายและตอบคำถามวิจัยเบื้องต้นได้อย่างมีเหตุผล

หัวข้อต่อไป ผู้วิจัยจะกล่าวถึงระเบียบวิธีวิจัย และขอบเขตการวิจัย ผู้วิจัยจะแสดงถึงวิธีดำเนินการของงานวิจัย ตลอดจนขอบเขตของการวิจัยโดยละเอียด ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

หัวข้อนี้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ขั้นตอนแรก คือ การเก็บข้อมูล ขั้นตอนถัดมา คือ การคัดเลือกข้อมูล และขั้นตอนสุดท้าย คือ การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การเก็บข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ เก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และเก็บข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ซึ่งการเก็บข้อมูลทั้ง 3 แบบนี้ ล้วนมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบคำถามวิจัย เพียงแต่อาจจะมีวิธีการเก็บข้อมูลแตกต่างกันเท่านั้น

วิธีแรก คือ การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม เริ่มจากการสร้างแบบสอบถาม คือ แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ส่วนแรก ผู้วิจัยให้นิยามความหมายของการเรียกขานด้วยชื่อสัตว์เพื่อให้ผู้บอกภาษา (informant)² เข้าใจตรงกันว่า “การเรียกคนด้วยชื่อสัตว์” คืออะไร ส่วนที่สอง ผู้วิจัยให้ผู้บอกภาษาตอบว่า เคยใช้คำเรียกขานด้วยชื่อสัตว์ในการสนทนาในชีวิตประจำวันหรือไม่ ถ้าไม่เคยให้ข้ามไปส่วนที่สาม แต่ถ้าผู้บอกภาษาเคยใช้ ให้ยกตัวอย่างการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ที่เคยใช้พร้อมทั้งบอกความหมายของคำเรียกขานดังกล่าวโดยละเอียดว่าใช้ในสถานการณ์อย่างไร และคู่สนทนาเป็นใคร ตลอดจนอธิบายด้วยว่าเหตุใดจึงเลือกใช้คำเรียกขานด้วยชื่อสัตว์แทนการเรียกขานด้วยชื่อของผู้ที่ถูกเรียก และส่วนที่สาม ผู้วิจัยให้ผู้บอกภาษาตอบว่า เคยได้ยินคู่สนทนาใช้การเรียกคนด้วยชื่อสัตว์หรือไม่ หากเคยขอให้ยกตัวอย่างที่จำเป็น พร้อมทั้งให้รายละเอียดเกี่ยวกับสถานการณ์และคู่สนทนา และให้บอกด้วยว่าสามารถเข้าใจความหมายของการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์เหล่านั้นได้อย่างชัดเจนหรือไม่ การเรียกคนด้วยชื่อสัตว์เหล่านั้นมีความหมายว่าอย่างไร

วิธีที่สอง คือ การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะเริ่มด้วยการแนะนำตัว และกล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการวิจัย ตลอดจนชี้แจงเบื้องต้นเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยให้ผู้รับการสัมภาษณ์ทราบ โดยจะใช้เวลาสัมภาษณ์ประมาณ 10 นาที เพื่อไม่ให้เป็นการรบกวนเวลาผู้บอกภาษามากจนเกินไป ตัวอย่างคำถามจะเหมือนกับแบบสอบถาม เช่น ใช้ในสถานการณ์ใดบ้าง คู่สนทนาเป็นใคร การเรียกด้วยชื่อสัตว์ต่างกับการเรียกด้วยวิธีการอื่นอย่างไร ฯลฯ

²ผู้บอกภาษา, ผู้ให้ข้อมูลภาษา (informant) หมายถึง ผู้พูดภาษาแม่ซึ่งเป็นภาษาที่นักวิจัยต้องการศึกษา เป็นผู้ที่เกิดและตั้งถิ่นฐานอยู่ในชุมชนภาษานั้น ในการเลือกผู้บอกภาษานี้ ผู้วิจัยมักพิจารณาองค์ประกอบอื่น ๆ ของบุคคลนั้นด้วย โดยเฉพาะความสามารถในการที่จะสื่อสารด้วยภาษาที่ผู้วิจัยใช้เพื่อสามารถสื่อสารกันได้ เพราะมีฉะนั้นผู้วิจัยก็ต้องอาศัยคนในพื้นที่ซึ่งสามารถพูดภาษาทั้งของผู้วิจัยและภาษาที่ผู้วิจัยต้องการศึกษามาทำหน้าที่เป็นล่ามให้ ในกรณีเช่นนี้ ผู้วิจัยต้องระมัดระวังมากในการเก็บข้อมูลให้ได้ตรงตามที่ต้องการและถูกต้องที่สุด (Office of the Royal Society, 2014: 209)

วิธีที่สาม คือ การเก็บข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เป็นการสังเกตการใช้ภาษาหรือการปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน หากเกิดเหตุการณ์หรือพบเห็นผู้ใช้คำเรียกขานด้วยชื่อสัตว์ ผู้วิจัยจะเก็บตัวอย่างชื่อสัตว์หรือชนิดของสัตว์ รูปแบบประโยคที่ใช้เมื่อสิ้นสุดการสนทนา ผู้วิจัยจะขออนุญาตนำตัวอย่างดังกล่าวมาวิเคราะห์โดยใช้เป็นชื่อสมมติ แต่ถ้าผู้ใช้ภาษาไม่ยินยอม ผู้วิจัยจะไม่นำตัวอย่างดังกล่าวมาวิเคราะห์ นอกจากนี้ อาจจะถามเพิ่มเติมว่า เพราะเหตุใดจึงเรียกคนด้วยชื่อสัตว์แทนการเรียกด้วยวิธีการอื่น ๆ เช่น ชื่อเล่น ชื่อจริง ตำแหน่ง ฯลฯ ข้อมูลเหล่านี้จะนำมาประกอบการอธิบายหน้าที่ของการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์

หลังจากเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะบันทึกข้อมูลการใช้จากแบบสอบถาม จากการสัมภาษณ์ และจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เพื่อดำเนินการคัดเลือกข้อมูลต่อไป

2. การคัดเลือกข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามของการนำสัตว์มาใช้เรียกคนเบื้องต้นแล้ว เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจและแยกความแตกต่างระหว่างคำเรียกขานกับคำอื่น ๆ ที่อาจจะปรากฏในข้อมูล เช่น คำปริภาษา คำติดปาก (filler word)³ ฯลฯ อย่างไรก็ตาม เมื่อเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกข้อมูล ดังนี้ 1) ต้องเป็นคำหรือถ้อยคำที่ใช้เรียกขานผู้สนทนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ที่สนทนาสนใจผู้เรียกก่อนที่จะกล่าวเนื้อความ 2) ต้องเป็นคำเรียกขานที่มีชื่อสัตว์หรือชนิดของสัตว์ปรากฏในคำเรียกขาน อาจปรากฏร่วมกับส่วนขยายอื่น ๆ ได้ เช่น คำนำหน้านาม คำลงท้าย ฯลฯ อนึ่ง กรณีที่คำเรียกขานอาจทับซ้อนกับคำประเภทอื่น ๆ ผู้วิจัยจะนำมาตรวจสอบกับผู้ให้ข้อมูลอีกครั้ง แต่ถ้าหากไม่สามารถที่จะหาผู้ให้ข้อมูลได้ ผู้วิจัยจะตัดข้อมูลส่วนนั้นออกไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ประการ ประการแรก คือ การวิเคราะห์โครงสร้างภาษาของการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ในภาษาไทย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ โครงสร้างเดี่ยว “X! ...” คือ ปรากฏเฉพาะชื่อสัตว์หรือชนิดของสัตว์ ในขณะที่โครงสร้างประสม “(ส่วนขยาย + X + (ส่วนขยาย)! ...)” คือ ปรากฏชื่อสัตว์หรือชนิดของสัตว์แล้ว ยังปรากฏร่วมกับส่วนขยายอื่น ๆ ได้อีกด้วย ทั้งปรากฏในส่วนขยายหน้าและ/หรือส่วนขยายหลัง และปรากฏทั้งส่วนขยายหน้าและหลัง ประการที่สอง คือ การวิเคราะห์ความหมายของการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ในภาษาไทย เริ่มจากการจำแนกความหมายตามการรับรู้ของผู้ใช้ภาษาทั่วไป และความหมายจากการรับรู้ผู้ใช้ภาษาเฉพาะกลุ่ม หลังจากนั้นเป็นการวิเคราะห์กระบวนการทางความหมายของคำเรียกขานตามแนวทางการศึกษาอุปลักษณ์ของ Lakoff & Johnson (1980) และประการสุดท้ายเป็นการวิเคราะห์หน้าที่การสื่อสารของการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ในภาษาไทย วิเคราะห์ตามการศึกษาของ Goatly (1997, 2011) หลังจากนั้น จะเป็นการอภิปรายผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ และบทสรุป

อนึ่ง การเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ในภาษาไทยหัวข้อค่อนข้างกว้าง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ 3 ประการ ดังนี้ 1) ศึกษาเฉพาะภาษาไทยมาตรฐานเท่านั้น ไม่นับรวมภาษาถิ่น 2) ศึกษาเฉพาะการนำสัตว์มาใช้เรียกคนในภาษาไทยปัจจุบันเท่านั้น ไม่เก็บข้อมูลเชิงประวัติ 3) ศึกษาเฉพาะการปฏิสัมพันธ์ในบริบทการสนทนาระหว่างคนไทยกับคนไทยเท่านั้น ไม่นับรวมการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยกับชาวต่างประเทศหรือชาวต่างชาติกับชาวต่างชาติที่สื่อสารด้วยภาษาไทย

หัวข้อต่อไปเป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์การเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ในภาษาไทยตามแนววรรณคดีและวัฒนธรรมปฏิบัติ ศาสตร์ โดยรวบรวมชนิดของสัตว์ที่นำมาใช้เรียกคนในภาษาไทย หลังจากนั้นจะมุ่งวิเคราะห์โครงสร้างภาษา ความหมาย และหน้าที่การสื่อสาร

การเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ในภาษาไทยตามแนวทางการศึกษาอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์

การเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ในภาษาไทยพบว่า ชนิดของสัตว์ที่คนไทยนำมาใช้เป็นคำเรียกขาน มีจำนวนทั้งสิ้น 95 ชนิด เรียกตามลำดับตัวอักษรดังนี้

	กบ	กระต่าย	กระแต	กระตัง	กระรอก	กวาง	กอริลลา	กิ้ง
กา	กิ้งก่า	กิ้ง	กูปรี	แก้ง	แกะ	ไก่อ	เขียด	ควาย

³filler words หมายถึง หน่วยภาษาอาจเป็นเสียง คำ วลี หรือประโยค ซึ่งเติมลงไปในบทสนทนาเพื่อไม่ให้เกิดช่องว่างระหว่างการสนทนา โดยทั่วไป filler words จะใช้ก็ต่อเมื่อผู้พูดต้องการคิด ตัดสินใจหรือเกิดลังเลใจ เช่น Hmm..., Alright..., Well..., I guess... ฯลฯ ในงานวิจัยนี้ คำว่า เที้ย อาจเป็น filler words ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตรวจสอบความถูกต้องจากผู้บอกภาษาอีกครั้งหนึ่ง

คางคก	ค่างคาว	คิงคอง	งู	จระเข้	จิ้งจก	จิงโจ้	จิ้งหรีด	จิ้งเหลน
ชะนี	ชะมด	ช้าง	ด้วง	ไต่โนเสาร์	ตะกวด	ตะเข็บ	ตะพาบ	ตักแตน
ตุ๊กแก	ตุ่น	เต่า	นก	ปลวก	ปลา	ปลิง	ปู	เป็ด
ผีเสื้อ	พะยูน	เพนกวิน	แพะ	มด	มอด	ม้า	เม่น	แมงกะพรุน
แมงกุดจี	แมงดา	แมงมุม	แมลงวัน	แมลงเม่า	แมว	แมวน้ำ	ยี่ราฟ	ยุง
แร็กคูน	แร้ง	แรด	ไร	ลา	ลิง	โลมา	วัว	วาว
สฟิงซ์	สิงห์	เสือ	ไส้เดือน	หงส์	หนอน	หนู	หมา	หมี
หมึก	หมู	หอย	ห่าน	เหินยง	เห็บ	เหี้ย	เหلیل	เหา
เหี้ย	อึ่ง	อู้งาน	อูฐ	อูโป	ไอ้ยี่นา			

ชนิดของสัตว์ที่นำมาใช้เป็นคำเรียกขานทั้ง 95 ชนิด ส่วนใหญ่จะเป็นสัตว์ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยและเป็นสัตว์ที่มีอยู่จริงในโลก มีเพียงไม่กี่ชนิดเท่านั้นที่มาจากต่างประเทศและเป็นสัตว์ที่อยู่ในตำนานหรือเทพนิยาย น่าสนใจว่า คนไทยมีการนำประสบการณ์เกี่ยวกับสัตว์มาใช้เป็นคำเรียกขานได้หลากหลายและน่าสนใจทั้งในด้านโครงสร้างภาษา ความหมาย และการสื่อสารดังนี้

1. การวิเคราะห์โครงสร้างภาษาของการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ในภาษาไทย

โครงสร้างภาษาของการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ในภาษาไทย จำแนกออกเป็น 2 โครงสร้าง ได้แก่ โครงสร้างเดี่ยวและโครงสร้างประสม ดังนี้

1.1 โครงสร้างเดี่ยว: X ...

โครงสร้างเดี่ยว หมายถึง โครงสร้างภาษาซึ่งนำชื่อสัตว์หรือชนิดของสัตว์มาใช้เป็นคำเรียกขาน โดยไม่ปรากฏคำขยายหรือคำประกอบใด ๆ สามารถเขียนในรูปแบบโครงสร้างเดี่ยว คือ “X ...” กล่าวคือ สัญลักษณ์อักษรพิมพ์ใหญ่เอ็กซ์ (X) หมายถึง ชื่อสัตว์หรือชนิดของสัตว์ที่ทำหน้าที่เป็นคำเรียกขาน เครื่องหมายอัคเจรีย์ (!) หมายถึง เครื่องหมายที่บ่งบอกให้ทราบว่าเป็นคำเรียกขาน และจุดไข่ปลาสามจุด (...) หมายถึง เนื้อความหรือข้อความในประโยคที่ผู้เรียกต้องการพูดหรือต้องการสื่อสารไปยังผู้ที่ถูกเรียก ตัวอย่างการใช้คำเรียกขานในโครงสร้างเดี่ยว “X ...” ดังนี้

ตัวอย่างที่ 3

(ก) หอย!	เย็นนี้ไปกินข้าวบ้านกุ่มย์
(ข) หมู!	เย็นนี้ไปกินข้าวบ้านกุ่มย์
(ค) ช้าง!	เย็นนี้ไปกินข้าวบ้านกุ่มย์

ตัวอย่างที่ 3 (ก)-(ค) ปรากฏในโครงสร้างเดี่ยว “X ...” ชนิดของสัตว์ ได้แก่ หอย! หมู! และช้าง! ชนิดของสัตว์ที่นำมาใช้เป็นคำเรียกขานที่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของประโยค กล่าวอีกนัยหนึ่ง คำเรียกขานแยกขาดออกจากประโยคอย่างชัดเจนกับข้อความในประโยคที่ว่า “เย็นนี้ไปกินข้าวบ้านกุ่มย์” โดยมีเครื่องหมายอัคเจรีย์ (!) คั่นกล่าวระหว่างคำเรียกขานกับเนื้อความ

1.2 โครงสร้างประสม: (ส่วนขยายหน้า) X (ส่วนขยายหลัง) ...

โครงสร้างประสม หมายถึง ชื่อสัตว์หรือชนิดของสัตว์ที่นำมาใช้เป็นคำเรียกขาน ปรากฏร่วมกับคำขยายอื่น ๆ ซึ่งปรากฏหน้าหรือหลัง (premodified/postmodified) ชนิดของสัตว์ โครงสร้างประสมของการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ในภาษาไทย คือ โครงสร้าง “(ส่วนขยาย) X (ส่วนขยาย) ...” อาจจำแนกเป็น 3 โครงสร้างย่อย ได้แก่ 1) โครงสร้างส่วนขยายอยู่ในตำแหน่งหน้าชนิดของสัตว์ 2) โครงสร้างคำขยายอยู่ในตำแหน่งหลังชนิดของสัตว์ และ 3) โครงสร้างส่วนขยายอยู่ในตำแหน่งทั้งหน้าและหลังชนิดของสัตว์

1.2.1 โครงสร้างส่วนขยายอยู่ในตำแหน่งหน้าชนิดของสัตว์ ได้แก่ คำนำหน้านามเพื่อบ่งบอกหรือระบุว่า ผู้ที่ถูกเรียกเป็นเพศใด โดยทั่วไป คำนำหน้านามเพศชายจะใช้คำว่า ไอ, ไอ้, ไอ้ ส่วนคำนำหน้าเพศหญิงจะใช้คำว่า อี, อี, ยัย, ยาย, นัง, นาง จากข้อมูลพบว่า คำนำหน้านามที่สามารถใช้ได้ทั้งเพศชายและเพศหญิง ตลอดจนกลุ่ม LGBTQ+ คือคำว่า นาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคำดังกล่าวเป็นคำกลาง ๆ ที่ไม่ระบุเพศของผู้ที่ถูกเรียกและมีแนวโน้มใช้อย่างกว้างขวาง ในบางกรณีคำนำหน้านามอาจจะใช้ร่วมกันได้ เช่น ใช้คำว่า ไอ้ เรียกเพศหญิง ในขณะที่เดียวกันคำว่า อี เรียกเพศชาย ดังนั้น การเลือกใช้คำเหล่านี้ อาจสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ใช้ภาษาปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะแสดงความเสมอภาคเกี่ยวกับเรื่องเพศมากขึ้น ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 4

(ก) ไอ้เต๋า!	เสาร์นี้ไปเขาใหญ่กันมัย
(ข) อีหมี!	เสาร์นี้ไปเขาใหญ่กันมัย
(ค) นางพะยูน!	เสาร์นี้ไปเขาใหญ่กันมัย

ตัวอย่างที่ 4 (ก)-(ค) ปรากฏในโครงสร้างส่วนขยายอยู่ในตำแหน่งหน้าชนิดของสัตว์ กล่าวคือ ตัวอย่างที่ 4 (ก) ไอ้เต๋า! ประกอบด้วยคำนำหน้านาม ไอ้ (บ่งบอกเพศชาย) และตามด้วยชนิดของสัตว์ เต๋า ตัวอย่างที่ 4 (ข) อีหมี! ประกอบด้วยคำนำหน้านาม อี (บ่งบอกเพศหญิง) และตามด้วยชนิดของสัตว์ หมี และตัวอย่างที่ 4 (ค) นางพะยูน! ประกอบด้วยคำนำหน้านาม นาง (ใช้ได้กับทุกเพศ) และตามด้วยชนิดของสัตว์ พะยูน หนึ่ง จากข้อมูลพบข้อมูลที่น่าสนใจในโครงสร้างดังกล่าว เช่น ลูกหมี, เจ้าหมา, น้องเปิด ฯลฯ ซึ่งคำว่า หมี หมา และ เปิด ไม่ได้เป็นชื่อหรือชื่อเล่นของผู้ถูกเรียก แต่เกิดจากคำนำหน้าอื่น ๆ มาใช้ในเชิงน่ารัก น่าเอ็นดู ตัวอย่างดังกล่าวนี้พบข้อมูลการใช้บ่อย

1.2.2 โครงสร้างส่วนขยายอยู่ในตำแหน่งหลังชนิดของสัตว์ ได้แก่ ชื่อเล่น เช่น บอย, กรณ์, เข้ม, เป้ง, ป้อง, อู๊ด, อ้อด, พลอย, พิน ฯลฯ (ชื่อเล่นเหล่านี้ล้วนเป็นชื่อสมมติ) คำวิเศษณ์ เช่น น้อย อ้วน ฟาด เย็ด เมื่อก คำ แต่ง ฯลฯ คำลงท้ายด้วย เช่น ะ ครับ จ๊ะ ฮะ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 5

(ก) ควายบอย!	เทอมนี้เกรดออกยัง
(ข) หมาน้อย!	เทอมนี้เกรดออกยัง
(ค) หูครับ!	เทอมนี้เกรดออกยัง

ตัวอย่างที่ 5 (ก)-(ค) ปรากฏในโครงสร้างส่วนขยายอยู่ในตำแหน่งหลังชนิดของสัตว์ กล่าวคือ ตัวอย่างที่ 5 (ก) ควายบอย! ประกอบด้วยชนิดของสัตว์ ควาย และตามด้วยชื่อเล่น บอย (นามสมมติ) ตัวอย่างที่ 5 (ข) หมาน้อย! ประกอบด้วยชนิดของสัตว์ หมา และตามด้วยคำวิเศษณ์ น้อย และ ตัวอย่างที่ 5 (ค) หูครับ! ประกอบด้วยชนิดของสัตว์ หู และตามด้วยคำลงท้าย (แสดงความสุภาพ) ครับ นอกจากนี้ ยังพบโครงสร้างแสดงความเป็นเจ้าของ (หน่วยสร้างแสดงความเป็นเจ้าของ) เช่น หมาน้อยของป้า, หูอ้วนครับ ฯลฯ นอกจากนี้ ยังพบโครงสร้างแสดงความเป็นเจ้าของ (หน่วยสร้างแสดงความเป็นเจ้าของ) เช่น หมาน้อยของป้า (ปรากฏตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของ คือคำว่า ของ), หูอ้วนลูกพ่อ (ไม่ปรากฏตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของ) อย่างไรก็ตาม โครงสร้างแสดงความเป็นเจ้าของปรากฏใช้ แต่ความถี่การใช้พบน้อยมาก

1.2.3 โครงสร้างส่วนขยายอยู่ในตำแหน่งทั้งหน้าและหลังชนิดของสัตว์ โครงสร้างดังกล่าวเป็นโครงสร้างประสมระหว่าง โครงสร้างส่วนขยายอยู่ในตำแหน่งหน้าชนิดของสัตว์ กับโครงสร้างส่วนขยายอยู่ในตำแหน่งหลังชนิดของสัตว์ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 6

(ก) ไอ้หีบบอย!	ขับรถให้หน่อย
(ข) เจ้าหมาน้อย!	ขับรถให้หน่อย
(ค) น้องหุหุครับ!	ขับรถให้หน่อย

ตัวอย่างที่ 6 (ก)-(ค) ปรากฏในโครงสร้างส่วนขยายอยู่ในตำแหน่งหน้าและหลังชนิดของสัตว์ กล่าวคือ ตัวอย่างที่ 6 (ก) ไอ้หีบบอย! ประกอบด้วยคำนำหน้านาม ไอ้ ตามด้วยชนิดของสัตว์ ควาย และตามด้วยชื่อเล่น บอย (นามสมมติ) ตัวอย่างที่ 6 (ข) เจ้าหมาน้อย! ประกอบด้วยคำนำหน้านาม เจ้า ตามด้วยชนิดของสัตว์ หมา และตามด้วยคำวิเศษณ์ น้อย และตัวอย่างที่ 6 (ค) น้องหุหุครับ! ประกอบด้วยคำเรียกญาติ น้อง ตามด้วยชนิดของสัตว์ หู และตามด้วยคำลงท้าย (แสดงความสุภาพ) ครับ

2. การวิเคราะห์ความหมายของของการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ในภาษาไทย

ความหมายของการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ในภาษาไทย เกิดจากการสอดประสานคุณสมบัติทางความหมายระหว่างสัตว์กับ คนที่มีร่วมกัน อีกนัยหนึ่งก็คือ การเรียกคนด้วยชื่อสัตว์เกิดจากการเปรียบเทียบสิ่งสองสิ่งที่มีคุณสมบัติร่วมกันเรียกว่า

การเปรียบเทียบเชิงอุปลักษณ์ การนำเสนอแบ่งออกเป็น 2 หัวข้อ หัวข้อแรกกล่าวถึงการจำแนกประเภทของการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ในภาษาไทย และหัวข้อที่สองกล่าวถึงกลไกการปรับขยายความหมายของการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ในภาษาไทย

2.1 การจำแนกประเภทของการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ในภาษาไทย จำแนกความหมายออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นความหมายทั่วไป และกลุ่มที่สองเป็นความหมายเฉพาะกลุ่ม

2.1.1 ความหมายทั่วไป หมายถึง ความหมายของคำเรียกขานที่ผู้บอกภาษาเข้าใจความหมายหรือรับรู้ความหมายมากกว่าร้อยละ 80 มีจำนวน 14 ชนิด ได้แก่ เก้ง, ควาย, ชะนี, ช้าง, ปลวก, พะยูน, แรด, ลิง, หู, หมา, หมี, หมู, หอย และเหี้ย ดังนี้

- เก้ง เป็นคำเรียกขานผู้ชายที่มีจิตใจเป็นหญิง โดยการเลียงใช้คำว่า gay
- ควาย เป็นคำเรียกขานผู้ที่ตัวโต มีกำลังมาก และรวมถึงผู้ที่มีเชาวน์ปัญญาที่โง่เขลา
- ชะนี เป็นคำเรียกขานผู้หญิง (ผู้เรียกมักเป็นชายที่มีจิตใจเป็นหญิง)
- ช้าง เป็นคำเรียกขานผู้ที่มีรูปร่างอ้วน ตัวใหญ่
- ปลวก เป็นคำเรียกขานผู้มีผิวหน้าขรุขระ หรือผิวไม่เรียบเนียน
- พะยูน เป็นคำเรียกขานผู้ที่มีรูปร่างอ้วน ใหญ่ และมีไขมัน
- แรด เป็นคำเรียกขานผู้หญิงที่ชอบเข้าหาผู้ชายในเชิงเพศ
- ลิง เป็นคำเรียกขานผู้ที่มีลักษณะนิสัยซุกซน คล่องแคล่วว่องไว หรือมีหน้าตาคล้ายลิง
- หู เป็นคำเรียกขานผู้ที่ตัวเล็ก, น่ารัก, น่าทะนุถนอม
- หมา เป็นคำเรียกขานผู้มีนิสัยไม่ดี, ไม่น่ารัก หรือมีนิสัยดี, น่ารัก (ขึ้นอยู่กับประสบการณ์)
- หมี เป็นคำเรียกขานผู้ที่ตัวใหญ่ มีขนตามลำตัว (อาจจะไม่ถึงกับอ้วนก็ได้)
- หมู เป็นคำเรียกขานผู้ที่มีรูปร่างอ้วน, มีไขมัน, สกปรก รวมไปถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับอาหารเสียงดัง
- หอย เป็นคำเรียกขานผู้ชาย/ผู้หญิงเพื่อเลียงคำต้องห้ามที่หมายถึงอวัยวะเพศ
- เหี้ย เป็นคำเรียกขานผู้ที่สกปรก (ย่นต์) ตามลำตัว, นิสัยไม่ดี, เลว, ต่ำช้า

คุณลักษณะทางความหมายของสัตว์ที่นำมาใช้เป็นคำเรียกขานข้างต้น สามารถจำแนกออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) รูปร่างลักษณะของสัตว์ไม่ว่าจะเป็นขนาดลำตัว น้ำหนัก สีผิว ขน ฯลฯ เช่น ช้าง, หู, หมี ฯลฯ 2) นิสัยการกินของสัตว์ไม่ว่าจะเป็นการเคี้ยวเสียงดัง การกินมูมมาม การกินสกปรกเลอะเทอะ ได้แก่ หมู 3) ความสามารถทางเชาวน์ปัญญาของสัตว์ไม่ว่าจะเป็นความฉลาด ความโง่ ได้แก่ ควาย 4) บุคลิกลักษณะของสัตว์ไม่ว่าจะเป็น ลักษณะนิสัย พฤติกรรม เสียงร้อง ฯลฯ เช่น ชะนี, ลิง ฯลฯ และ 5) การปรับเปลี่ยนเสียงเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้คำต้องห้าม ได้แก่ เก้ง น่าสังเกตว่า สัตว์บางชนิดนำคุณสมบัติเพียงด้านเดียวมาใช้เป็นคำเรียก เช่น หู, แรด, ช้าง, หมี, ปลวก ฯลฯ ในขณะที่สัตว์หลายชนิด ผู้ใช้ภาษานำคุณสมบัติหลาย ๆ ด้านมาใช้เป็นคำเรียกขาน เช่น ลิง เรียกผู้ที่มีรูปร่างหน้าตาคล้ายลิง และเรียกผู้ที่มีนิสัยซุกซน ว่องไว หรือ หมู เรียกผู้ที่มีลักษณะรูปร่างอ้วน สกปรก และผู้ที่มีนิสัยการกินอาหารเสียงดัง ลักษณะดังกล่าวจะเกี่ยวข้องกับลักษณะเด่นของสัตว์ ที่ผู้ใช้ภาษาเห็นว่าโดดเด่นและสอดคล้องกับคุณสมบัติทางความหมายระหว่างสัตว์กับผู้ที่ถูกเรียกขาน

2.1.2 ความหมายเฉพาะกลุ่ม หมายถึง ความหมายของคำเรียกขานที่ผู้บอกภาษาเข้าใจความหมายหรือรับรู้ความหมายน้อยกว่าร้อยละ 30 มีจำนวน 81 ชนิด จำแนกออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) รูปร่างลักษณะ 2) นิสัยการกิน 3) ความสามารถทางเชาวน์ปัญญา 4) บุคลิกลักษณะ และ 5) การปรับเปลี่ยนเสียงเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้คำต้องห้าม ดังนี้ คุณสมบัติทางความหมายเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะของสัตว์ที่นำมาใช้เป็นคำเรียกขาน ได้แก่ กบ, กระรอก, กระต่าย, กระตัง, กวาง, กอริลลา, กิ้ง, กา, กุ้ง, กูบรี, , แกะ, เขียด, คางคก, คิงคอง, จิ้งจก, จิ้งเหลน, ชะมด, ตั๊กแตน, ตะกวด, ตะเข็บ, ตุ๊กแก, ตุ่น, ปลา, ปู, เพนกวิน, แพะ, ผีเสื้อ, มด, ม้า, , เม่น, แมงกะพรุน, แมลงวัน, แมว, แมวน้ำ, ยีราฟ, แร็กคูน, วัว, สฟิงซ์, ไส้เดือน, หมึก, เหนียง, อังอ่าง, อูรังอุตัง และฮิปโป คุณสมบัติทางความหมายเกี่ยวกับนิสัยการกินของสัตว์ที่นำมาใช้เป็นคำเรียกขาน ได้แก่ ตัวงู, ตะกวด, ปลิง, แร้ง และเห็บ คุณสมบัติทางความหมายเกี่ยวกับความสามารถทางเชาวน์ปัญญาของสัตว์ที่นำมาใช้เป็นคำเรียกขาน ได้แก่ ไตโนเสาร์, ตุ่น, เป็ด, ลาว, วัว และเหยี่ยว คุณสมบัติทางความหมายเกี่ยวกับบุคลิกลักษณะของสัตว์ที่นำมาใช้เป็นคำเรียกขาน ได้แก่ กวาง, กิ้งก่า, ไก่, ค้างคาว, งู, จระเข้, จิ้งหรีด, จิงโจ้, ตัวงู, ตั๊กแตน, ตะกวด, ตะพาบ, เต่า, นก, เป็ด, มอด, ม้า, แมงกูดจี, แมงดา, แมงมุม, แมงเม่า, แมว, ยุง, แร้ง, ไร, โลมา, วาฬ, สิงห์, เสือ, ไส้เดือน, หงส์, หนอน, เหา, เหลือบ, อูฐ, ฮิปโป และไฮยีนา และการปรับเปลี่ยนเสียง

เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้คำต้องห้ามที่นำมาใช้เป็นคำเรียกขาน ได้แก่ กระแต, กวาง, ยุง และห่าน น่าสังเกตว่า สัตว์ทั้ง 81 ชนิด ส่วนใหญ่จะเป็นคำเรียกที่ใช้เฉพาะกลุ่ม เช่น คนรัก บุคคลในครอบครัว ฯลฯ ซึ่งจะทราบกันเพียง 2-3 คนเท่านั้น โดยส่วนใหญ่ จะเป็นการนำรูปร่างลักษณะของสัตว์ และบุคลิกลักษณะของสัตว์มาใช้เป็นคำเรียก ส่วนคุณสมบัติทางความหมายอื่น ๆ ได้แก่ นิสัยการกิน ความสามารถทางเขาวนปัญญา และการปรับเปลี่ยนเสียงเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้คำต้องห้าม พบได้น้อย

การรับรู้และเข้าใจส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับการนำคุณสมบัติทางความหมายที่โดดเด่นระหว่างสัตว์กับคนมาใช้ นอกจากนี้ ยังเกี่ยวข้องกับความรู้ ประสบการณ์ของผู้ใช้ภาษาไทยร่วมด้วย คือ ผู้พูดภาษาไทยมองสัตว์อย่างไรและดึงความโดดเด่นของสัตว์ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบด้วยวิธีการใด ความรู้งี้กล่าวนี้ไม่ได้เป็นความรู้ที่เกิดจากตัวภาษาเท่านั้น แต่เป็นความรู้เชิงสารานุกรม หรือความรู้จากโลกภายนอก (encyclopaedic knowledge) คือ ความรู้ที่เกิดจากการรับรู้ เข้าใจ มองเห็น จากปริบทแวดล้อม ประสบการณ์ การเรียนรู้ ของคนผู้ใช้ภาษา ซึ่งความรู้จากโลกภายนอกทำให้เกิดโน้ตสนั้น คำจึงเป็นเพียงจุดเริ่มต้นที่ทำให้ เข้าถึงคลังความรู้ทางโลกที่เกิดจากการสังสมประสบการณ์ การรับรู้สิ่งต่าง ๆ ในปริบทสังคมวัฒนธรรม ตามหลักการนี้ ปริบทจึงมีความสำคัญกับความหมายเป็นอย่างมาก (Tawichai, 2020 : 48) บางคุณสมบัติอาจเกิดจากความคิด ความเชื่อ ที่สืบทอดกันมาซึ่งเป็นความรู้ในเชิงวัฒนธรรม ดังนั้น การเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ นอกจากจะสะท้อนระบบความคิดของผู้ใช้ภาษาแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์และการระบุดัตตระหว่างผู้เรียกกับผู้ถูกเรียกอีกด้วย ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับปริมาณการใช้ อีกทั้ง การเรียกขานด้วยชื่อสัตว์ในปัจจุบัน มีผลภาวะสูงและใช้กันอย่างแพร่หลายในวงกว้าง อนาคตอาจเป็นไปได้ว่า วงศัพท์การเรียกขานด้วยชื่อสัตว์อาจเพิ่มมากขึ้น

2.2 กลไกการปรับขยายความหมายของการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ในภาษาไทย เกิดจากกลไกอุปลักษณ์ (metaphorical mechanism) กลไกอุปลักษณ์ หมายถึง การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ข้ามวงมโนทัศน์จากวงมโนทัศน์ต้นแหล่ง (source domain) ซึ่งมีคุณสมบัติทางความหมายเป็นรูปธรรมไปสู่วงมโนทัศน์เป้าหมาย (target domain) ซึ่งมีคุณสมบัติทางความหมายเป็นนามธรรม (Lakoff & Johnson, 1980) การนำสัตว์มาใช้เรียกคนในภาษาไทยเกิดจากกลไกอุปลักษณ์มีรายละเอียด ดังนี้

2.2.1 รูปร่างลักษณะ > คำเรียกขาน

คุณลักษณะของสัตว์กับคนมาใช้เป็นคำเรียก คือ รูปร่างลักษณะที่ผู้ใช้ภาษานำลักษณะบางประการของสัตว์ ได้แก่ ผิวหนัง ขนาดลำตัว และความยาวของอวัยวะร่างกาย ฯลฯ ความหมายการรับรู้บุคคลทั่วไปพบว่า นำรูปร่างลักษณะของสัตว์มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบโดยอาศัยกลไกอุปลักษณ์ ได้แก่ เหยี่ยว, หู, หู, ควาย, ช้าง, หมี, หอย, ลิง, หมา และพะยูน คุณสมบัติเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะที่นำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบแบบอุปลักษณ์อย่างเช่น ลักษณะของลำตัวขนาดใหญ่ ได้แก่ ช้าง, หู, พะยูน และหมี (ตัวใหญ่มีขนเยอะ) ลักษณะของตัวขนาดเล็ก ได้แก่ หู น่าสังเกตว่า สัตว์ที่ตัวใหญ่จากข้อมูลมักมีความหมายแฝงถึงความไม่สวยงาม ไม่น่ามอง ในขณะที่สัตว์ตัวเล็กมักมีความหมายแฝงถึงความน่ารัก น่าทะนุถนอม

ความหมายการรับรู้บุคคลเฉพาะกลุ่มพบว่า นำรูปร่างลักษณะของสัตว์มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ โดยอาศัยกลไกอุปลักษณ์เช่นกัน ดังนี้ รูปร่างลักษณะเกี่ยวกับผิวหนัง สีผิว ขน ขนาดลำตัว และอวัยวะร่างกายบางส่วน of สัตว์ ชนิดของสัตว์กลุ่มนี้ ได้แก่ กบ, เขียด, ตุ๊กแก, และคางคก เรียกผู้ที่มีลักษณะผิวหนังขรุขระหรือไม่เรียบสวย ในขณะที่ แมงกะพรุน นำมาใช้เป็นคำเรียกขานผู้ที่ผิวมีน้มนุ่ม ส่วนกาและเหี้ยม เรียกผู้ที่มีผิวคล้ำ และสุดท้ายคือ จิ้งจก ใช้เรียกคนที่มีผิวขาวแต่ผิวไม่สวย รูปร่างลักษณะเกี่ยวกับขนาดลำตัวของสัตว์ แบ่งออกเป็น 2 ขนาด คือ สัตว์ที่มีมีขนาดลำตัวใหญ่ ได้แก่ กูบรี, กระตัง, กอริลลา, คิงคอง, แมวน้ำ, วัว, วาฬ, อัง (อ่าง) และอูรังอุตัง กล่าวคือ แมวน้ำกับอูอ่าง จะมีความหมายเพิ่มขึ้นคืออ้วนเข้าไปด้วย ส่วนขนาดลำตัวเล็ก ได้แก่ กุ้ง, มด, ตัว และ ไล่เตียน กล่าวคือ กุ้ง, เขียด, และไล่เตียน รวมความหมายความผอมเข้าไปด้วย รูปร่างลักษณะเกี่ยวกับขนของสัตว์ ได้แก่ เม่น เรียกผู้ชายที่มีขนดกดำหรือเรียกผู้ที่ตัดผมสั้นจัดแต่งทรงผมตั้งเหมือนขนของเม่น สฟิงซ์ เรียกผู้ที่มีลักษณะผมหยิกฟูเหมือนตัวสฟิงซ์ และแพะ เรียกผู้ชายที่ไว้เคราเหมือนกับเคราของแพะ ในกลุ่มความหมายเกี่ยวกับขน มักจะหมายถึงผู้ชายเป็นส่วนใหญ่ยกเว้น สฟิงซ์ ใช้ได้ทั้งเพศชายและเพศหญิง และรูปร่างลักษณะเกี่ยวกับอวัยวะบางส่วน เช่น ม้า ใช้เรียกผู้ที่มีอวัยวะเพศขนาดใหญ่และยาวเหมือนกับอวัยวะเพศของม้า แรคคูน เรียกผู้ที่มีผิวหนังรอบดวงตาคำเหมือนกับแรคคูน กระต่าย เรียกผู้ที่มีลักษณะฟันเขี้ยวหรือมีฟันกระต่าย ไฮยีนา เรียกผู้ที่มีลักษณะปากหรือคางยื่น และหมี ใช้เรียกผู้ที่มีผิวคล้ำ

นอกจากนี้ ผู้ใช้ภาษามีการประเมินคำรูปร่างลักษณะของสัตว์มาใช้เป็นคำเรียกอีกด้วย ได้แก่ น่ารัก สวย น่าเกลียด ดังนั้น ลักษณะรูปร่างหน้าตาน่ารัก ได้แก่ ปลา, ปู, กระแต, กระรอก, แกะ และแมว ส่วนใหญ่จะเป็นสัตว์ขนาดเล็ก มีขน น่าอด ลักษณะรูปร่างหน้าตาสวยงาม ได้แก่ ผีเสื้อ หงส์ และลักษณะรูปร่างหน้าตาน่าเกลียด ได้แก่ กิ้ง เรียกผู้ที่มีหน้าตาน่าเกลียดไม่หล่อ

จิ้งเหลน เรียกผู้ที่หน้าตาน่าเกลียดเหมือนจิ้งเหลนและใช้เรียกผู้ชายที่ผอมแห้งขาเล็กที่สวมกางเกงทรงเตฟ ตะเข็บ เรียกผู้ที่มีแผล ผ่าตัดน่าเกลียดเหมือนตัวตะขาบ และตะกวด เรียกผู้ที่นิสัยไม่ดีและใช้เป็นคำติดปาก มีความหมายเช่นเดียวกันกับคำว่า เหยี้ย

2.2.2 ลักษณะนิสัยการกิน > คำเรียกขาน

คุณลักษณะของสัตว์กับคนมาใช้เป็นคำเรียก คือ นิสัยการกินพบว่าผู้ใช้ภาษานำลักษณะการกินของสัตว์ ผู้ใช้ภาษานำลักษณะการกินของ หมู มาใช้เป็นคำเรียกคน คำว่า หมู หมายถึง การเรียกผู้ที่มักกินอาหารมูมมาม เสียงดัง คนไทยถือว่าการรับประทานอาหารมูมมามและเสียงดัง เป็นผู้ที่ไม่มีมารยาท นอกจากนี้ ยังมีสัตว์ชนิดอื่น ๆ ที่นำลักษณะเกี่ยวกับการกินมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบโดยอาศัยกลไกอุปลักษณ์ เช่น จระเข้ ใช้เรียกผู้ที่ชอบรับประทานอาหารปริมาณมากและไม่มีรสนิยมในการรับประทานอาหาร เต่า ใช้เรียกผู้ที่ชอบกินผักบุ้ง ปลิง ใช้เรียกผู้ที่ชอบเอาเปรียบผู้อื่นเหมือนปลิงที่ชอบดูดเลือด แร้ง ใช้เรียกผู้ที่ชอบรับประทานอาหารมีกลิ่นเหม็นหรือของเน่า หนอน ใช้เรียกผู้ที่ชอบรับประทานผักและรับประทานน้อย อูฐ ใช้เรียกผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มมากเกินกว่าปกติ ส่วนคำว่า เหลือบ, มอด, เห็บ และเหา ใช้ในทำนองผู้ที่เอาเปรียบผู้อื่นหรืออาศัยผู้อื่นหากินเป็นต้น

2.2.3 ความสามารถทางเชาวน์ปัญญา > คำเรียกขาน

คุณลักษณะของสัตว์กับคนมาใช้เป็นคำเรียก คือ ความสามารถทางเชาวน์ปัญญาพบว่าผู้ใช้ภาษานำความสามารถทางเชาวน์ปัญญาของสัตว์ ได้แก่ คววย โดยเรียกคนที่โง่ นอกจากนี้ ยังพบชนิดของสัตว์อื่น ๆ ที่นำความสามารถทางเชาวน์ทางปัญญามาใช้เป็นคำเรียกขาน เช่น ไต่แก ไตโนเสาร์ ใช้เรียกผู้ที่หัวโบราณไม่ทันสมัย ตุ่น ใช้เรียกผู้ที่โง่มาจากคำว่า “โง่งเงาเต่าตุน” ส่วนคำว่า ลา ใช้เรียกผู้ที่โง่ น่าจะมาจากนิทานอีสปซึ่งเป็นเรื่องความเชื่อทางตะวันตก และสุดท้าย เหยี่ยว ใช้เรียกผู้ที่ฉลาดแกมโกง และมีอิทธิพลเหนือคนอื่น น่าสังเกตว่า ความสัมพันธ์ดังกล่าวถูกยึดโยงตามบริบทสังคมวัฒนธรรม คติความเชื่อดั้งเดิม หรือการรับความคิดความเชื่อในวัฒนธรรมอื่น ๆ มา

2.2.4 บุคลิกลักษณะ > คำเรียกขาน

คุณลักษณะของสัตว์กับคนมาใช้เป็นคำเรียกขาน คือ บุคลิกลักษณะพบว่าผู้ใช้ภาษานำคุณลักษณะ ได้แก่ เหยี้ย นำบุคลิกลักษณะการขโมยกินสัตว์เลี้ยงของชาวบ้านมาเรียกคนที่นิสัยไม่ดี/ชั่ว/เลว ชะนี มีเสียงร้องฟังเสียงกับคำว่า “ผิว” แรด มีบุคลิกลักษณะที่ชอบเข้าหาสัตว์ตัวผู้เมื่อมีความต้องการทางเพศ ลิง มีพฤติกรรมชอบเล่นซุกซน อยู่ไม่นิ่ง และหมา มี 2 ความหมาย คือ หมา หมายถึง น่ารัก โดยทั่วไป ผู้ใหญ่มักใช้เรียกเด็กที่นำรึ้นเ็นดู และ หมา หมายถึง ความหมายเชิงลบ เช่น “ไอ้ชาติหมา!” “ไอ้หมาขี้เรื้อน!” ฯลฯ

ความหมายเฉพาะพบว่า มีการนำบุคลิกลักษณะของสัตว์มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบแบบอุปลักษณ์เช่นกัน เช่น กิ้งก่า ใช้เรียกผู้ที่ชอบพอกหน้าเหมือนกับกิ้งก่า ไก่ ใช้เรียกผู้ที่ชอบหันหน้าออกแลไปมา ค้างคาว ใช้เรียกผู้ที่ชอบนอนกลางวันแต่ชอบเที่ยวกลางคืน ภูกับเสือ ใช้เรียกผู้ที่มีเล่ห์เหลี่ยมไวใจไม่ได้ จิ้งหรีด ใช้เรียกผู้ที่มีเสียงใส ไพเราะ จิงโจ้ ใช้เรียกเพื่อนที่ชอบ “โดดเรียน” เป็นประจำ ชะมด ใช้เรียกผู้ที่มีใบหน้าแหลม ตักแตน ใช้เรียกผู้ที่ชอบขยับขาอยู่ตลอดเวลา ตะพาบและเต่า ใช้เรียกผู้ที่มีพฤติกรรมทำอะไรช้าอืดอาด นก ใช้เรียกพวกที่ชอบดูถูกหรือปรามาสผู้อื่น มาจากคำสแลงคือคำว่า “จิกกัด” เป็ด ใช้เรียกผู้ที่มีลักษณะการเดินเหมือนกับเป็ด ม้า ใช้เรียกผู้ที่ทำอะไรคล่องแคล่วรวดเร็วหรือชอบทำตัวกระโดดกระเดก แมงกูดจี ใช้เรียกผู้ที่ชอบเก็บตัวอยู่ในห้องของตนเอง แมงดา ใช้เรียกผู้ชายที่เอาเปรียบผู้หญิงหรือหาผลประโยชน์จากผู้หญิง แมงมุม เรียกผู้ที่เป็นหัวโจกอยู่เบื้องหลังเป็นการนำลักษณะของการสร้างใยแมงมุมมาใช้ แมลงเม่า ใช้เรียกผู้ที่ชอบหาเรื่องที่使自己ตนเองเดือดร้อน โลมา ใช้เรียกผู้ที่ชอบร้องเสียงดังวื๊ด ๆ เหมือนกับเสียงโลมา สิงห์ ใช้เรียกผู้ชายที่ชอบขี้อวดหรือหัวหน้าแก๊งรถจักรยานยนต์ ไล่เดือน เรียกผู้ชายที่มีรสนิยมทางเพศคือได้ทั้งผู้ชายและผู้หญิง (bisexual) และสุดท้าย อูฐ ใช้เรียกผู้ที่มีกลิ่นกายเหม็น

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า การปรับขยายความหมายเกี่ยวกับบุคลิกลักษณะของสัตว์มาใช้เป็นคำเรียกขานในภาษาไทย มีลักษณะการนำสัตว์มาใช้ที่หลากหลาย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า บุคลิกลักษณะสามารถที่จะมองเห็นด้วยตา ประสบการณ์การรับรู้ต่าง ๆ ได้ง่ายเช่นเดียวกับการนำรูปร่างลักษณะของสัตว์มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า คุณลักษณะของสัตว์ที่มีความเป็นรูปธรรมสูง มักถูกนำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบมากกว่ารูปภาษาที่มีความเป็นนามธรรม ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการนำสัตว์มาใช้เรียกคนอีกประการหนึ่ง คือ การปรับเปลี่ยนเสียงพบว่าผู้ใช้ภาษานำคุณลักษณะบางประการของสัตว์มาใช้เรียกคนและปรับเปลี่ยนเสียงเพื่อหลีกเลี่ยงคำต้องห้าม พบ 2 คำ ได้แก่ หอย และ เก้ง กล่าวคือ หอย ใช้เรียกผู้หญิงที่สนิทสนมซึ่งมีการปรับเปลี่ยนเสียง เนื่องจากต้องการหลีกเลี่ยงคำต้องห้ามคือคำเรียกอวัยวะเพศหญิงซึ่งไม่สุภาพ ส่วน เก้ง เกิดจากการปรับเปลี่ยน

เสียง เนื่องจาก “เกย์” มีความหมายแฝงแสดงการดูถูกจึงปรับเปลี่ยนเสียงเป็น เก้ง และมักปรากฏกับคำว่า กวาง เป็น เก้งกวาง หมายถึง ผู้ชายที่รักเพศเดียวกัน นอกจากนี้ ยังปรากฏกับคำชนิดอื่น ๆ เช่น ห่านและยูง โดยคำว่า ห่าน เกิดจากการขยายความหมายด้วยวิธีการปรับเปลี่ยนเสียงจากคำว่า “ห่า” ที่เป็นคำไม่สุภาพจึงเติมพยัญชนะท้าย “น” เป็น ห่าน ผู้ใช้ภาษาจึงนำลักษณะดังกล่าวมาใช้เรียกคนที่สนิทสนม คำว่า ยูง เกิดจากการขยายความหมายด้วยวิธีการปรับเปลี่ยนเสียงบางเสียง จากคำว่า “ยู่ง” ให้กลายเป็น ยูง ผู้ใช้ภาษาจึงนำลักษณะดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับคนชอบทำตัววุ่นวาย หรือทำตัวยุ่งอยู่ตลอดเวลา

3. การวิเคราะห์หน้าที่การสื่อสารของการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ในภาษาไทย

หน้าที่การสื่อสารของการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ในภาษาไทย จำแนกออกเป็น 5 ประการ ได้แก่ 1) การเรียกขานด้วยชื่อสัตว์ใช้สื่อความหมายและเห็นภาพได้อย่างชัดเจน 2) การเรียกขานด้วยชื่อสัตว์ใช้เป็นเครื่องมือในการกลั่นแกล้งทางวาจา 3) การเรียกขานด้วยชื่อสัตว์ใช้ลดความรุนแรงของถ้อยคำ 4) การเรียกขานด้วยชื่อสัตว์ใช้หยอกล้อ และ 5) การเรียกขานด้วยชื่อสัตว์ใช้สร้างความสนิทสนม

3.1 การเรียกขานด้วยชื่อสัตว์ใช้สื่อความหมายและเห็นภาพได้อย่างชัดเจน

การเรียกขานด้วยชื่อสัตว์ใช้สื่อความหมายและเห็นภาพได้อย่างชัดเจน ผู้บอกภาษาสวนใหญ่เห็นพ้องต้องกันว่า การเรียกคนด้วยชื่อสัตว์สามารถสื่อความหมายได้อย่างชัดเจนกว่าการกล่าวถ้อยคำแบบตรงไปตรงมา กล่าวคือ การเรียกขานด้วยชื่อสัตว์ไม่ได้ทำหน้าที่เฉพาะใช้เรียกขานผู้ที่ตนต้องการสนทนาด้วยเท่านั้น แต่ยังสื่อให้เห็นถึงภาพของผู้ถูกเรียกได้อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย พฤติกรรม หรือตัวตนของผู้ที่ถูกเรียก ดังนั้น การปฏิสัมพันธ์ของคนไทย มักจะนำสัตว์มาใช้เรียกคนในชีวิตประจำวัน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 7

(ก) หมูตอน!	เดินเร็ว ๆ เข้า เดี่ยวไม่ทันรถ
(ข) ไอ้ยราฟ!	เย็นนี้ไปดูหนังกันมั๊ย กูได้ตั๋วฟรีมา
(ค) อีหมี!	หยุดยาวพอกูมาอยู่ด้วย ยกเลิกแผนเที่ยวกระบี่ได้เลย

ตัวอย่างที่ 7 (ก)-(ค) ตัวเอียงจัดเป็นคำเรียกขานด้วยชื่อสัตว์ซึ่งผู้พูดจะกล่าวก่อนที่จะพูดเนื้อความ ชนิดของสัตว์ที่นำมาใช้เป็นคำเรียกขาน ได้แก่ หมู, ยีราฟ! และหมี! คำเรียกขานในแต่ละคำ ผู้บอกภาษามองว่า ชนิดของสัตว์ที่นำมาใช้เรียกจะให้ภาพและสื่อความหมายได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ หมู ใช้เรียกผู้ที่มีรูปร่างอ้วนพี เจ้าเนื้อ มีไขมัน บุคคลเหล่านี้มักจะเดินเชื่องช้า อืดอาด ยืดอาด หรือเดินตัวมึนตึ้น เนื่องจากสรีระทางร่างกายไม่เอื้ออำนวยให้เคลื่อนที่ได้อย่างว่องไว ส่วนยีราฟ ใช้เรียกผู้ที่มีรูปร่างสูงโปร่ง บางกรณีอาจขบขันผู้ที่มีผมสูงแลดูเก้งก้าง และหมี ใช้เรียกผู้ที่มีรูปร่างท้วม รูปร่างใหญ่ แต่ไม่ถึงกับอ้วนแบบมีไขมัน บางกรณีอาจเรียกผู้ที่มีขนตามลำตัวเยอะเหมือนกับขนหมี จากตัวอย่างดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่า รูปภาพที่สื่อความหมายตรงตามตัวอักษรอาจไม่สามารถให้รายละเอียดได้เท่ากับการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 8

(ก) พี่จันทรวาด!	เดินเร็ว ๆ เข้า เดี่ยวไม่ทันรถ
(ข) ไอ้แดง!	เย็นนี้ไปดูหนังกันมั๊ย กูได้ตั๋วฟรีมา
(ค) ปอม!	หยุดยาวพอกูมาอยู่ด้วย ยกเลิกแผนเที่ยวกระบี่ได้เลย

ตัวอย่างที่ 8 (ก)-(ค) เป็นคำเรียกขานด้วยชื่อ ได้แก่ จันทรวาด!, แดง! และปอม! ซึ่งจะบอกลักษณะทางสังคมบางประการ อย่างเช่น อายุ เพศ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังได้เท่านั้น แต่ไม่สามารถที่จะอธิบายบุคลิกลักษณะของผู้ที่ถูกเรียกได้ การเรียกขานด้วยชื่อสัตว์ต้องอาศัยพื้นฐานความรู้บางประการระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังร่วมกับการสื่อสารนั้น จึงจะสัมฤทธิ์ผลอีกทั้งความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง ก็มีส่วนสำคัญในการปฏิสัมพันธ์คือจะต้องมีความสนิทสนมกันมากพอสมควร จึงจะเรียกขานในลักษณะนี้ได้ หากเป็นผู้ที่เพิ่งรู้จักกันครั้งแรกหรือไม่สนิทสนม อาจจะทำให้เกิดผลในทิศทางตรงกันข้ามได้

3.2 การเรียกขานด้วยชื่อสัตว์ใช้เป็นเครื่องมือในการกลั่นแกล้งทางวาจา

การเรียกขานด้วยชื่อสัตว์ใช้เป็นเครื่องมือในการกลั่นแกล้งทางวาจาหรือการบูลลี่ (bully)⁴ ไม่ว่าจะเป็นรูปร่างลักษณะความสามารถทางเชาวน์ปัญญา บุคลิกภาพ พฤติกรรม นิสัย ฯลฯ การบูลลี่กับการนำสัตว์มาใช้เรียกคนในภาษาไทยมีความสัมพันธ์ในเชิงหน้าที่ กล่าวคือ การเรียกขานด้วยชื่อสัตว์อาจทำหน้าที่บูลลี่เกี่ยวกับรูปร่างลักษณะ เกี่ยวกับเพศ เกี่ยวกับความคิดและทัศนคติและเกี่ยวกับอาชีพของผู้ที่ถูกเรียกขานได้ มักนิยมใช้ในบริบทที่เกี่ยวกับการบริภาษ, ด่าทอ, ฯลฯ เช่น การบูลลี่เกี่ยวกับรูปร่างเช่นตำหนิรูปร่างหน้าตาที่ไม่สวย, ไม่หล่อ, ใบหน้าบิดเบี้ยว, หน้าป, ขีรีวขีเหร, ใบหน้าหัก, ใบหน้าปลอม (ผ่านการศัลยกรรมใบหน้า), ผอม, เตี้ย, สิว, ตา, ขาใหญ่, พันเหย็น, หัวเหม่ง ฯลฯ การบูลลี่กับการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ในภาษาไทย ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 9

(ก) <i>อีกา!</i>	หัดตกน้ำใส่กะโหลกชะโงกดูเงาตัวเองบ้างนะ
(ข) <i>อีกุ้งแห้ง!</i>	ไม่ดูสารร่างของมึงบ้างเลย กูย สวยตายละ
(ค) <i>อีปลวก!</i>	หน้าตาเลวแถมสันดานยังเลวอีก

ตัวอย่างที่ 9 (ก)-(ค) เป็นการบูลลี่โดยการใช้คำเรียกสัตว์เพื่อแสดงเจตนาว่าร้าย ชนิดของสัตว์ที่นำมาใช้บูลลี่ ได้แก่ *อีกา!*, *กุง!* และ *ปลวก!* ตัวอย่างที่ 9 (ก) *อีกา!* ในบริบทนี้หมายถึง เรียกในเชิงตำหนิผู้ที่ถูกเรียกมีผิวดำหรือผิวคล้ำ ซึ่งจัดเป็นประทุษวาจาอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้ที่ถูกเรียกเกิดความไม่พอใจ คล้ายกับคำว่า “ดำดับเปิด!”, “ดำเหมือนเหี้ย!” หรือ “ดำเหมือนตัวเหี้ย!” ซึ่งผู้ที่ถูกเรียกที่มีผิวดำหรือผิวคล้ำจะรู้สึกถูกก้าวล่วงพื้นที่ทางร่างกายของตนเอง รู้สึกไม่สบายใจ รู้สึกโกรธที่ถูกเหยียดหยาม รู้สึกด้อยค่า หรือไร้คุณค่า เป็นต้น การบูลลี่ลักษณะนี้ปรากฏจำนวนมาก ผู้บอกภาษามองว่า การบูลลี่ด้วยการเรียกขานลักษณะนี้เป็นการลดทอนความรุนแรงมากกว่าจะกล่าวพูดตรง ๆ อย่างเช่นเรียก *อีดำ* ซึ่งต่างกับเรียกขานว่า *ควาย* ที่หมายถึง ‘โง่’ และคำว่า *ควาย* ให้ความรู้สึกที่รุนแรงกว่า

ตัวอย่างที่ 9 (ข) *กุง!* ในบริบทนี้หมายถึง เรียกในเชิงตำหนิผู้ที่มีรูปร่างผอม ซึ่งจัดเป็นประทุษวาจาอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้ที่ถูกเรียกเกิดความไม่พอใจ บางบริบทอาจจะเพิ่มความเข้มข้นด้วยการเติมส่วนขยาย เช่น *อีกุงแห้ง!*, *อีกุงแห้งเยอรมัน!* ฯลฯ ผู้ที่ถูกเรียกจะมีความรู้สึกที่กำลังถูกดูถูกเหยียดหยามและเป็นการลดทอนคุณค่าของผู้ที่ถูกเรียก ปัจจุบัน การทักทายมักจะหลีกเลี่ยงการกล่าวถึงรูปร่างลักษณะอ้วนหรือผอม ยกเว้นจะใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นอย่างเช่นการบริภาษ การด่าทอ การสาปแช่ง การบูลลี่ผู้อื่น ฯลฯ

ตัวอย่างที่ 9 (ค) *ปลวก!* ในบริบทนี้หมายถึง เรียกในเชิงตำหนิผู้ที่มีใบหน้าไม่เรียบเนียนหรือมองดูแล้วจัดว่าเป็นผู้ที่ไม่สวย คำว่า *ปลวก!* ในที่นี้ไม่ได้นำลักษณะใบหน้าหรือรูปร่างของ *ปลวก* มาใช้ในการเปรียบเทียบ แต่เป็นการนำรังของ *ปลวก* มาใช้เปรียบเทียบกับผู้ที่มีใบหน้าขรุขระไม่เรียบเนียน เมื่อนำมาใช้เป็นคำเรียกขาน จะทำให้ผู้ถูกเรียกรู้สึกโกรธหรือไม่พอใจ เพราะเป็นการบูลลี่ข้อเสียบนใบหน้า

นอกจากนี้ จากข้อมูลยังพบการเรียกขานด้วยชื่อสัตว์ ซึ่งทำหน้าที่เป็นการบูลลี่เกี่ยวกับเพศ จากข้อมูลมักพบการบูลลี่เกี่ยวกับบรรณนิยมทางเพศที่แตกต่างกับบรรณนิยมทางเพศแบบชายหญิง เช่น *แก้ง*, *กวาง*, *ไส้เดือน* ฯลฯ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 10

(ก) <i>ลูกแก้ง!</i>	แต่งตัวขนาดนี้ สวยตายละ
(ข) <i>กวางสาว!</i>	แต่หน้าโทนเทาเหลือจะ
(ค) <i>ไอไส้เดือน!</i>	ได้หน้าลืมหลับมี

⁴บูลลี่ (bully) หมายถึง การกลั่นแกล้งที่แสดงออกด้วยวาจาหรือพฤติกรรมที่ก้าวร้าวต่อบุคคลอื่น จำแนกออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ การกลั่นแกล้งทางวาจาหรือประทุษวาจา (verbal bullying) การกลั่นแกล้งทางสังคม (social bullying) และการกลั่นแกล้งทางกายภาพ (physical bullying) การเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ส่วนหนึ่งเข้าข่ายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งด้วยวาจา ซึ่งแสดงเจตนาร้ายหรือการให้ร้ายบุคคลอื่น ได้รับความเจ็บปวดทางจิตใจหรือกระทบต่ออารมณ์ความรู้สึก

ตัวอย่างที่ 10 (ก)-(ค) เป็นการบูลลี่โดยใช้คำเรียกสัตว์เพื่อแสดงเจตนาว่าร้ายเกี่ยวเรื่องเพศ ชนิดของสัตว์ที่นำมาใช้บูลลี่ ได้แก่ *แก้ง*, *กวาง* และ *ไส้เดือน* ตัวอย่างที่ 10 (ก) *แก้ง!* ในบริบทนี้หมายถึง เรียกในเชิงตำหนิผู้ที่มีการนิยมนิยมชอบเพศเดียวกัน *แก้ง* หมายถึง ชายรักชายแต่ไม่ออกสาวมาก ในบริบทนี้เป็นการเรียกขาน แต่ก็เป็นการประเมิณค่าและคุกคามในเชิงตำหนิ ซึ่งผู้บอกภาษาบางคนอาจจะไม่ชอบให้เรียกเช่นนั้น คล้ายกับคำว่า *แม่* ที่ใช้เรียกกลุ่ม LGBTQ+ ซึ่งบางคนก็อาจจะไม่ต้องการหรือไม่ชอบให้เรียกแบบนั้น โดยให้ความเห็นว่าเป็นมนุษย์เหมือนกัน การเรียกในลักษณะนี้ ถือว่าเป็นการบูลลี่เรื่องเพศอย่างหนึ่ง ตัวอย่างที่ 10 (ข) *กวาง!* ในบริบทนี้หมายถึง เรียกในเชิงตำหนิผู้ที่มีการนิยมนิยมชอบเพศเดียวกันเช่นเดียวกับ *แก้ง* คำว่า *กวาง* หมายถึง ชายรักชายที่ออกสาวแต่ไม่ถึงกับแต่งหญิงเหมือนสาวประเภทสอง อาจแต่งหน้าทาปาก เดินบิตสะโพก หรือมีความเป็นผู้หญิงสูงกว่า *แก้ง* บางบริบทอาจจะไม่แยกประเภทแต่อาจจะเรียกรวม ๆ กันว่า *แก้งกวาง!* ก็มี และตัวอย่างที่ 10 (ค) *ไส้เดือน!* ในบริบทนี้หมายถึง เรียกในเชิงตำหนิผู้ที่มีการนิยมนิยมชอบเพศได้ทั้งสองเพศ *ไส้เดือน* หมายถึง ชายที่สามารถมีเพศสัมพันธ์ได้ทั้งเพศชายและเพศหญิง สาเหตุที่เรียกเช่นนั้น อาจเป็นเพราะไส้เดือนเป็นสัตว์ที่มีสองเพศ ดังนั้น จึงนำมาใช้บูลลี่หรือเรียกผู้ที่มีพฤติกรรมดังกล่าว ผู้บอกภาษามองว่า การเรียกว่า *ไส้เดือน!* นอกจากเป็นการบูลลี่เรื่องเพศแล้ว ยังหมายถึงการประเมิณค่าหรือลดค่าให้ต่ำลงเนื่องจากไส้เดือนจัดเป็นสัตว์ชั้นต่ำอีกด้วย นอกจากนี้ จากข้อมูลยังพบการเรียกขานด้วยชื่อสัตว์ซึ่งทำหน้าที่เป็นการบูลลี่เกี่ยวกับความคิดหรือทัศนคติ จากข้อมูลมักพบการบูลลี่เกี่ยวกับความคิดหรือทัศนคติ เช่น *ควาย*, *ไดโนเสาร์*, *ลา*, *เป็ด*, *ตุ๋น* ฯลฯ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 11

- (ก) *ควาย!* บอกก็ครั้งก็หนแล้วทำไมไม่รู้จักจำสั๊กที่
(ข) *เจ้าไดโนเสาร์!* ยุคนั้นมันยุคไหนแล้ว ยังจะมาเชื่อผีสาธยายอยู่อีกหรือ
(ค) *ไอ้ลา!* เขาไม่ไ้รักมึง เขารักตัวเอง

ตัวอย่างที่ 11 (ก)-(ค) เป็นการบูลลี่โดยใช้คำเรียกสัตว์เพื่อแสดงเจตนาว่าร้ายหรือตำหนิอีกฝ่ายให้เกิดความรู้สึกด้อยค่าทางปัญญา ชนิดของสัตว์ที่นำมาใช้บูลลี่ ได้แก่ *ควาย*, *ไดโนเสาร์* และ *ลา* ตัวอย่างที่ 10 (ก) *ควาย!* ในบริบทนี้หมายถึง เรียกผู้ที่ตนเองประเมิณค่าว่า โง่, เชลา, เบาปัญญา โดยนำ *ควาย* ซึ่งเป็นสัตว์ที่ใช้ไถนา มีการสนตะพายที่จมูก สามารถจุให้ไปไหนมาไหนได้ โดยไม่ได้ใช้ความคิดเป็นของตนเอง ในบริบทสังคมวัฒนธรรมไทยมองว่าควายเป็นสัตว์ที่ตัวโต ใช้แรงงาน และไม่ใช้สมอง ดังนั้น จึงนำคำว่า *ควาย* มาใช้เรียกขานเพื่อบูลลี่ผู้ที่ตนเองมองว่าโง่หรือไม่ฉลาด ตัวอย่างที่ 11 (ข) *ไดโนเสาร์!* ในบริบทนี้หมายถึง เรียกผู้ที่ตนเองประเมิณค่าว่าล้าหลัง ความคิดโบราณ ไม่ทันสมัย โดยนำ *ไดโนเสาร์* ซึ่งเป็นสัตว์สูญพันธุ์ไปแล้ว เป็นการเรียกเพื่อบูลลี่ผู้ที่ตนเองมองว่ามีความคิดอนุรักษ์นิยมหรือตามยุคสมัยไม่ทัน ลักษณะการเรียกขานดังกล่าว ไม่ได้เป็นการเรียกขานเท่านั้น แต่ยังแฝงความหมายในการดูถูกทางความคิดอีกด้วย และตัวอย่างที่ 11 (ค) *ลา!* ในบริบทนี้หมายถึง เรียกผู้ที่ตนเองประเมิณค่าว่าไม่ฉลาด โง่เขลา ใช้ในความหมายในทำนองเดียวกันกับคำว่า *ควาย* คำว่า *ลา* นี้ น่าจะได้รับอิทธิพลจากนิทานเรื่อง “ลาโง่” มีหลายสำนวน เช่น “ลาโง่กับสิงโต” “ลาโง่กับตักแตน” “ลาโง่กับพ่อค้า” พอสรุปได้ว่า *ลา* ในมโนทัศน์ของชาวตะวันตกถือว่าเป็นสัตว์ที่โง่เขลาเบาปัญญา ในบริบทนี้ *ลา* มาใช้เป็นคำเรียกขานเพื่อบูลลี่ผู้ที่ถูกเรียกว่าเป็นผู้ที่มีเขาวนปัญญาไม่ฉลาดหลักแหลมและมักถูกผู้อื่นเอาเปรียบเสมอ

3.3 การเรียกขานด้วยชื่อสัตว์ใช้ลดความรุนแรงของถ้อยคำ

การเรียกขานด้วยชื่อสัตว์ใช้ลดความรุนแรงของถ้อยคำผู้บอกภาษามองว่า การเรียกคนด้วยชื่อสัตว์นอกจากจะสื่อความหมายได้อย่างชัดเจนแล้ว ยังสามารถลดความรุนแรงของถ้อยคำได้อีกด้วย เพราะการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ต้องผ่านกระบวนการตีความในเชิงเปรียบเทียบ แทนที่จะกล่าวแบบตรงไปตรงมา จากข้อมูลพบการนำสัตว์มาใช้เรียกคนเพื่อลดความรุนแรงของถ้อยคำ หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ คำดังกล่าวเป็นคำต้องห้ามจึงมีการปรับเปลี่ยนเสียงให้เป็นสัตว์แทน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 12

- (ก) *หอย!* หายหัวไปไหนมาจะ
(ข) *กระตัง!* ตอนนี้อยู่ทำงานอยู่ร้านเดิมหรือเปล่า
(ค) *อิห่าน!* มึงเหยียบตีนกู

ตัวอย่างที่ 12 (ก)-(ค) ตัวเอียงจัดเป็นคำเรียกขานด้วยชื่อสัตว์ซึ่งผู้พูดจะกล่าวก่อนที่จะพูดเนื้อความ ชนิดของสัตว์ของตัวอย่างนี้ ได้แก่ หอย, กระตัง และ ห่าน กล่าวคือ หอย เป็นการปรับเสียงคำต้องห้ามอวัยวะเพศหญิงซึ่งเป็นคำไม่สุภาพ ใช้เรียกเพื่อนผู้หญิงเป็นส่วนใหญ่ ส่วน กระตัง เกิดการปรับเปลี่ยนเสียงมาจากคำว่า กะเทย ผู้บอกภาษามองว่า การเรียกขานด้วยคำว่า กะเทย รู้สึกว่าเป็นคำพูดที่ฟังดูแล้วรุนแรง แต่หากปรับเปลี่ยนเสียงเป็นคำว่า กระตัง ทำให้ดูน่ารักและรู้สึกลดความรุนแรงของถ้อยคำลงไป เช่นเดียวกับคำว่า ห่าน เป็นการปรับเปลี่ยนเสียงมาจากคำว่า ห่า (โรคชนิดหนึ่ง) ดังนั้น ผู้บอกภาษาจึงปรับเปลี่ยนจากคำว่า ห่า กลายเป็น ห่าน

3.4 การเรียกขานด้วยชื่อสัตว์ให้หยอกล้อ

การเรียกขานด้วยชื่อสัตว์ให้หยอกล้อตามทฤษฎีของนักภาษาศาสตร์มองว่า การปฏิสัมพันธ์ด้วยการเรียกขานเป็นการหยอกล้ออย่างหนึ่งเพื่อสร้างบรรยากาศในการสนทนาให้รู้สึกว่าเป็นกันเอง สนุกสนาน เหมือนกับการพูดคุยเล่น ๆ หรือความบันเทิง โดยไม่ได้เจตนาจะทำให้ผู้ที่ถูกเรียกเสียหายหรือถูกว่ากล่าว หน้าที่ของคำเรียกขานด้วยชื่อสัตว์เพื่อหยอกล้อ นับว่าเป็นความโดดเด่นอีกประการหนึ่งและเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้บอกภาษาเลือกที่จะใช้การเรียกคนด้วยชื่อสัตว์แทนการเรียกด้วยชื่อเล่นหรือชื่อจริง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 13

(ก) ไม้มา!	หยิบหนังสือให้หนูหน่อย
(ข) ไอ้เม่น!	กูละยอมใจแพ้ชั้นของมึงจริง ๆ
(ค) ฟัสฟิงซ์!	ช่วยวาดรูปให้หนูหน่อยดิ

ตัวอย่างที่ 13 (ก)-(ค) เป็นคำเรียกขานด้วยชื่อสัตว์ ทำหน้าที่เป็นการเรียกขานผู้ที่ตนต้องการสนทนาด้วย นอกจากนี้ หน้าที่สำคัญที่ทำให้เรียกขานด้วยชื่อสัตว์ว่า ไม้, เม่น และ สฟิงซ์ เนื่องจากการหยอกล้อเพื่อนเพื่อสร้างความสนิทสนมระหว่างกัน ตัวอย่างที่ 13 (ก) ใช้ ไม้! เป็นคำเรียกขาน เนื่องจากผู้บอกภาษาดูต้องการหยอกล้อเพื่อนในกลุ่มผู้ชายที่สนิทสนมกัน เพราะคนนี้มีอวัยวะเพศใหญ่ยาวเปรียบเทียบกับม้า วัตถุประสงค์ไม่ได้ต้องการให้เกิดความเสียหายแต่ประการใด แต่เป็นการพูดคุยสนุกสนานในกลุ่มเพื่อนสนิท อีกทั้งจากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ที่ถูกเรียกก็ไม่ได้รู้สึกว่าเป็นการไม่ให้เกียรติแต่ประการใด ในทางตรงกันข้ามกลับรู้สึกว่าการสร้างเสียงหัวเราะสนุกสนานภายในกลุ่ม ตัวอย่างที่ 13 (ข) ใช้ เม่น! เป็นคำเรียกขาน เนื่องจากผู้บอกภาษาดูต้องการหยอกล้อผู้ที่ตนเป็นเพื่อนสนิทของตนเอง ซึ่งมักจะดัดผมสั้นและเซตผมตั้ง ๆ แข็ง ๆ คล้ายกับขนเม่นซึ่งมีลักษณะขนแข็งแหลม ๆ

ผู้บอกภาษาให้ความเห็นว่า การเรียกกลุ่มเพื่อนในลักษณะนี้ทำให้สนุกสนาน เป็นการหยอกล้อแต่ไม่ทำให้เกิดการทะเลาะหรือเป็นการนำปมด้อยของอีกฝ่ายมากกล่าวถึง อีกทั้ง ยังทำให้จดจำบุคลิกภาพที่โดดเด่นของเพื่อน แม้ว่าในปัจจุบันเพื่อนคนนั้นอาจจะไม่ได้ไว้ทรงผมทรงเดิม แต่ก็ยังคงเรียกติดปากว่า เม่น และตัวอย่างที่ 13 (ค) ใช้ สฟิงซ์! เป็นคำเรียกขาน เนื่องจากผู้ที่ถูกเรียกขานไว้ผมยาวและผมหยักศกด้วย เวลาปล่อยผมจะคล้ายกับตัวสฟิงซ์ ซึ่งการเรียกดังกล่าวเป็นการหยอกล้อเพื่อนในกลุ่มเท่านั้นและผู้ที่ถูกเรียกก็ไม่ได้รู้สึกว่าการเรียกดังกล่าวเป็นการว่าร้ายหรือตำหนิ กลับเป็นการสร้างสีสันในวงสนทนา ทำให้การสนทนาสนุกสนาน มีอารมณ์ขัน ดูไม่เคร่งเครียด และเป็นการเพิ่มสีสันในวงสนทนา

3.5 การเรียกขานด้วยชื่อสัตว์ใช้สร้างความสนิทสนม

การเรียกขานด้วยชื่อสัตว์ใช้สร้างความสนิทสนมหรือสร้างความเป็นปึกแผ่นในพวกพ้องของตน ลักษณะการเรียกขานดังกล่าวนี้คล้ายกับการเรียกขานเพื่อหยอกล้อ แต่มีที่แตกต่างกัน กล่าวคือ การเรียกขานเพื่อหยอกล้อเป็นการเล่นแกลมหยอกเพื่อความสนุกสนานและเกิดความสามัคคีกันหรือเกิดความรู้สึกเป็นพวกพ้องเดียวกัน ในขณะที่การเรียกขานด้วยชื่อสัตว์ที่ใช้สร้างความสนิทสนมพบว่า คำเรียกขานอาจเป็นชนิดของสัตว์ที่มีฐานมาจากคำบริภาษ และเกิดการปรับขยายความหมายกลายเป็นการเรียกในหมู่เพื่อนสนิท ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 14

(ก) เหี้ย!	มึงมาไม่เห็นบอกกูวะ จะได้ขับรถไปรับ
(ข) อีเหี้ย!	กูว่าแล้วว่ามึงต้องทำได้ ดีใจด้วยนะ
(ค) เหี้ย!	มึงเคยคิดจะทำงานอื่นบ้างไหม

ตัวอย่างที่ 14 (ก)-(ค) ล้วนเป็นคำเรียกขานที่น่าคำว่า *เหี้ย*! มาใช้เป็นคำเรียกขานเพื่อนที่สนิท คำว่า *เหี้ย* หากศึกษาประวัติของคำอาจมีที่มาหลายสำนวน สำนวนหนึ่งก็คือ คำว่า *เหี้ย* เกิดจากการเปรียบเทียบลักษณะทางกายภาพระหว่างคนกับสัตว์ กล่าวคือ ในอดีตคนที่ติดคุกมักลงโทษด้วยการเขียนหรือการตีด้วยหวายหรือไม้เรียวเพื่อเป็นการลงโทษ เมื่อเวลาผ่านไปสองถึงสามวัน หลังจะเข้าเลือดเข้าหนองและเกิดลายคล้ายกับลายของตัวเหี้ย ดังนั้น จึงเรียกคนคุกซึ่งอนุমানได้ว่าเป็นผู้ที่มีความประพฤติในทางไม่ดี เลว ทรมาน ว่า “พวกเหี้ยหลังลาย!” ต่อมาจึงตัดคำให้สั้นลงเหลือเพียง *เหี้ย* พยางค์เดียว ดังนั้น คำว่า *เหี้ย* จึงเป็นคำคำทอหรือคำบริภาษ หมายถึง พวกนิสัยไม่ดี ไม่น่าคบหา คำว่า *เหี้ย* ได้ปรับขยายความหมาย นอกจากจะหมายถึงพวกนิสัยไม่ดีแล้ว ยังนำมาใช้เป็นคำเรียกขานเพื่อนที่สนิทอีกด้วย ผู้บอกภาษายกบอกว่า การจะเรียกขานใครว่า *เหี้ย*! นั้น ต้องใช้ระยะเวลา เมื่อพบหน้ากันครั้งแรกหรือไม่รู้จักกันจะไม่ใช้คำเรียกว่า *เหี้ย*! แต่จะใช้คำอื่น เช่น นาย, ชื่อเล่น, คุณ, ฯลฯ แต่ถ้านิสัยสนมแล้วก็จะเรียกด้วยคำว่า *เหี้ย* นอกจากนี้ ผู้บอกภาษายังให้ข้อมูลว่า การเรียกขานเพื่อนว่า *เหี้ย*! นั้น เป็นการคัดเลือกคนเข้ากลุ่มและเป็นคำที่บ่งชี้ว่า ผู้ที่ถูกเรียกขานด้วยคำว่า *เหี้ย*! นั้นได้รับการยอมรับว่าสนิทสนม ส่วนอีกมุมหนึ่งคือมุมผู้ที่ถูกเรียก มีความรู้สึกในทำนองเดียวกันว่า คนที่เรียกตนในลักษณะนั้น ผู้ถูกเรียกรู้สึกดีมากกว่าการเรียกขานด้วยชื่อ เพราะการเรียกขานด้วยคำว่า *เหี้ย*! แสดงถึงความจริงใจและสร้างความสนิทสนมภายในกลุ่ม

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

หัวข้อนี้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 หัวข้อ ได้แก่ สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ โดยฉายภาพรวมของการศึกษา และตอบคำถามการวิจัย ตลอดจนองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยเรื่องนี้ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

การเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ในภาษาไทยการศึกษาตามแนววรรณคดีและวจนปฏิบัติศาสตร์มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างภาษา ความหมาย และหน้าที่การสื่อสารของการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ในภาษาไทย ข้อมูลภาษาที่นำมาวิเคราะห์เก็บจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม จำนวน 800 ชุด ผลการวิเคราะห์มีดังนี้

ด้านโครงสร้างภาษา แบ่งออกเป็น 2 โครงสร้าง ได้แก่ โครงสร้างเดี่ยว “X! ...” เช่น ช้าง! เ็นนี้ไปกินข้าวกัน ช้าง! เป็นคำเรียกขาน นอกจากนี้ คำเรียกขานด้วยชื่อสัตว์อาจปรากฏร่วมกับส่วนขยายอื่น ๆ เรียกว่าโครงสร้างประสม “(ส่วนขยาย) X! (ส่วนขยาย) ...” เช่น หนุมาน! เ็นนี้ไปกินข้าวกัน หนุมาน! เป็นคำเรียกขาน กล่าวคือ หน้ คำนำหน้านามที่เป็นส่วนขยายด้านหน้า ส่วน อ้วน เป็นคำวิเศษณ์ที่เป็นส่วนขยาย หนู เป็นต้น

ด้านความหมาย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก คือ ความหมายทั่วไป พบคำเรียกขานจำนวน 14 ชนิด ส่วนความหมายเฉพาะกลุ่มพบคำเรียกขานจำนวน 81 ชนิด รวมทั้งสิ้น 95 ชนิด โดยการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์เกิดจากกลไกอุปลักษณ์ซึ่งทำให้เกิดการปรับขยายความหมาย คนไทยนำลักษณะเด่นของสัตว์มาใช้เป็นคำเรียกขาน ไม่ว่าจะเป็นรูปร่างลักษณะของสัตว์ไม่ว่าจะเป็นขนาดลำตัว น้ำหนัก สีผิว ขน ฯลฯ นิสัยการกินของสัตว์ไม่ว่าจะเป็น การเคี้ยวเสียงดัง การกินมูมมาม การกินสกปรกเลอะเทอะ ความสามารถทางเขาวงกตของสัตว์ไม่ว่าจะเป็น ความฉลาด ความโง่ บุคลิกลักษณะของสัตว์ไม่ว่าจะเป็น ลักษณะนิสัย พฤติกรรม เสียงร้อง ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ล้วนเกิดจากประสบการณ์ที่อยู่รอบตัวมนุษย์นำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ

ด้านหน้าที่การสื่อสารมีหลายหน้าที่ด้วยกัน โดยแต่ละหน้าที่จะสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร หน้าที่การสื่อสาร เช่น ใช้สื่อความหมายและเห็นภาพได้อย่างชัดเจน ใช้เป็นเครื่องมือในการกลั่นแกล้งทางวาจา ใช้ลดความรุนแรงของถ้อยคำ ใช้หยอกล้อ และใช้สร้างความสนิทสนม

2. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ในภาษาไทยมีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปราย 3 ประการ ได้แก่ 1) การเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ใช้เพื่อสร้างความสัมพันธ์และทำลายความสัมพันธ์ 2) การเรียกคนด้วยชื่อสัตว์บางชนิดจำกัดเพศของผู้ที่ถูกเรียก 3) การเรียกคนด้วยชื่อสัตว์มักใช้ในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการ

ประการแรก การเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ใช้เพื่อสร้างความสัมพันธ์ภาพอันดีในหมู่คณะและทำลายความสัมพันธ์ในหมู่คณะ กล่าวคือ การสร้างความสัมพันธ์ภาพอันดีในหมู่คณะสะท้อนจากหน้าที่การสื่อสาร ได้แก่ 1) ใช้เพื่อลดความรุนแรงของถ้อยคำดังในกรณีคำว่า “ห้า” ในสังคมไทยถือว่า “ห้า” เป็นคำต้องห้าม หมายถึง ‘ข้อผิดพลาดหนึ่งถือกันว่าทำให้เกิดโรคร้ายอย่าง

ร้ายแรง เป็นเหตุให้คนตายจำนวนมาก' ดังนั้น แทนที่จะเรียกขานว่า "ไอ้ห่า" "อีห่า" ก็จะเติมเสียงพยัญชนะท้าย "น" กลายเป็น "ห่าน" ซึ่งพ้องกับสัตว์ปีกชนิดหนึ่ง เมื่อพิจารณาหน้าหน้าความรุนแรงระหว่าง "ไอ้ห่า" กับ "ไอ้ห่าน" แล้ว จะเห็นได้ว่าคำหลังจะดูเหมือนลดความรุนแรงลง 2) ใช้หยอกล้อ โดยเฉพาะในกลุ่มเพื่อนสนิท ในสังคมไทยการหยอกล้อถือว่าเป็นเรื่องปกติทั่วไป ตามวงสนทนามักจะใช้การหยอกล้อเป็นการสร้างความสนิทสนมและถือว่าเป็นเรื่องตลกขบขัน ไม่ได้มีเจตนาทำร้ายให้เกิดความรู้สึกอับอาย ดังตัวอย่างคำเรียกขานว่า *ไอ้มา!* หมายถึง คำเรียกขานเพศชายที่มีอวัยวะเพศใหญ่ยาว จากการสัมภาษณ์พบว่าผู้ที่ถูกเรียกไม่โกรธและไม่ถือสาเนื่องจากรู้ว่าผู้เรียกไม่ได้มีเจตนาที่จะทำให้อับอาย แต่กลับมองว่าเป็นเรื่องตลกมากกว่า และ 3) ใช้สร้างความสนิทสนม โดยเฉพาะคำว่า *เหี้ย!* (ที่ใช้เป็นคำเรียกขาน) จากการสัมภาษณ์พบว่า คำดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสนิทสนมในกลุ่มเพื่อสนิท การเรียกขานในลักษณะดังกล่าวถูกมองว่าเป็นการบ่งบอกว่าผู้ที่ถูกเรียกจัดว่าเป็นคนที่สนิทสนม ในทางตรงกันข้าม การเรียกคนด้วยชื่อสัตว์สามารถทำลายความสัมพันธ์ในหมู่คณะได้เช่นกันสะท้อนจากหน้าที่การสื่อสาร คือ ใช้เป็นเครื่องมือในการกลั่นแกล้งทางวาจา ปัจจุบันมีการรณรงค์ตามสื่อต่าง ๆ เกี่ยวกับโทษของการกลั่นแกล้งทางวาจาหรือการบูลลี่ เนื่องจากคำพูดสามารถทำลายสภาพจิตใจของอีกฝ่ายหนึ่งหรือเป็นการลดค่าอีกฝ่ายหนึ่งให้ต่ำลง ในกรณีการใช้คำเรียกขานด้วยชื่อสัตว์มีคำจำนวนอยู่ไม่น้อยที่แสดงถึงการบูลลี่ผู้ที่ถูกเรียก เช่น *หมู, พะยูง, ช้าง, ควาย*, ฯลฯ คำเหล่านี้หากเจตนาเพื่อต้องการให้ผู้ที่ถูกเรียกเกิดความรู้สึกอับอาย ถูกดูเหยียดหยาม คำเรียกขานเหล่านี้ก็จะทำลายความรู้สึกทางจิตใจไม่แพ้การทำร้ายร่างกายเช่นกัน

การเรียกขานในความหมายลบซึ่งนิยมใช้มากที่สุดก็คือคำว่า *เหี้ย* พบว่ามีการใช้ในวงกว้าง และมีการขยายหน้าที่ของคำดังกล่าวในบริบทการใช้ที่หลากหลาย จากการสัมภาษณ์พบว่า การเรียกคนด้วยชื่อสัตว์เป็นการลดระดับความสนิทสนมระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังได้ ดังกรณีการเรียกผู้ที่ตนต้องสนทนาคำว่า *เหี้ย* คำดังกล่าว อาจฟังดูรุนแรง ก้าวร้าว เนื่องจากเป็นคำต้องห้ามมาก่อน แต่สำหรับผู้ที่สนิทสนมหรือรู้จักคุ้นเคยกันดี คำว่า *เหี้ย* กลับให้ผลในทางตรงกันข้าม คือ ผู้ที่ถูกเรียกจะเกิดความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกในกลุ่มประเภทเพื่อนสนิท ความรู้สึกดังกล่าวนี้เป็นการสร้างความเป็นปึกแผ่นเดียวกัน ผู้บอกภาษามองว่าการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์เป็นการให้เกียรติ มากกว่าเป็นคำดูถูกเหยียดหยามหรือคำด่าทอ

ประการที่สอง การเรียกคนด้วยชื่อสัตว์บางชนิดจำกัดเฉพาะเพศ นำสังเกตว่า ชื่อสัตว์หรือชนิดของสัตว์บางชนิดใช้เรียกเฉพาะเพศชาย เช่น *แมงดา* ซึ่งเป็นอุปลักษณะตายหรือการเปรียบเทียบผู้ชายที่ชอบเอาเปรียบเพศหญิง บางกรณีมักนำคำว่า *แมงดา* เป็นคำบริภาษหรือคำด่า ในขณะที่ *แรด* ส่วนใหญ่มักจะใช้กับเพศหญิง เนื่องจากพฤติกรรมของ *แรด* เพศเมียเมื่อถึงฤดูผสมพันธุ์มักจะเข้าหาตัวผู้ ดังนั้น จึงนำพฤติกรรมดังกล่าวมาใช้เป็นคำเรียกขานเพศหญิงที่มีพฤติกรรม "ดัดจริต" สังคมไทยมักจะมองว่าผู้หญิงควรมีพฤติกรรมเรียบร้อย อยู่กับเห่าเฝ้ากับเรือน ส่วนชื่อสัตว์หรือชนิดของสัตว์บางชนิด เช่น *แก้ง, กวาง, ไล่เตียน* คำเรียกขานกลุ่มนี้ใช้เรียกกลุ่ม LGBTQ+ เท่านั้น ไม่ปรากฏเรียกกลุ่มที่เป็นชาย/หญิง อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันมีแนวโน้มการแสดงความเห็นทางเพศมากขึ้น อาจมีบางคำอย่างเช่น *แรด* สามารถใช้ได้ทุกเพศได้ อาจจะใช้เรียกเพศชายหรือกลุ่ม LGBTQ+ ได้ด้วย

ประการสุดท้าย คือ การเรียกคนด้วยมักใช้ในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการ สถานการณ์เป็นทางการ หมายถึง 'สถานการณ์ที่มีพิธีการ มีระเบียบปฏิบัติ มีความเคร่งขรึมเอาจริงเอาจัง ผู้พูดผู้ฟังไม่รู้จักหรือไม่คุ้นเคยกัน และเรื่องที่พูดเป็นเรื่องสำคัญ จริงจัง หรือเกี่ยวกับวิชาการ ภาษาทางการมักมีลักษณะซับซ้อนทางไวยากรณ์ มีการเลือกใช้คำอย่างระมัดระวัง และมีความสำเนียงเรื่องความถูกต้องตามตำราไวยากรณ์' (Office of the Royal Society, 2014 : 178) จากนิยามดังกล่าว ไม่แปลกใจว่า เพราะเหตุใดสถานการณ์การใช้ภาษาที่เป็นทางการจึงไม่ปรากฏการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ เพราะว่าการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์เป็นการใช้ภาษาไม่ทางการ ภาษาไม่เป็นการหรือวิภาษที่ใช้ในสถานการณ์เป็นกันเอง หมายถึง 'สถานการณ์ที่ไม่มีความเคร่งขรึม ไม่มีพิธีการ ผู้พูดผู้ฟังมีความคุ้นเคยกัน เช่น เป็นเพื่อนกันหรือเป็นผู้ร่วมงานในหน่วยงานเดียวกัน และเรื่องที่พูดเป็นเรื่องเล่น ๆ ไม่จริงจัง ภาษาไม่ทางการมีลักษณะเรียบง่าย ใช้ประโยคไม่ซับซ้อน ใช้คำศัพท์ธรรมดาในชีวิตประจำวันโดยไม่มีการไต่ตรองก่อนพูด มีการใช้คำสแลง มีการละคำ และไม่มีสำเนียงเรื่องความถูกต้องตามไวยากรณ์' (Office of the Royal Society, 2014 : 208) ดังนั้น การเรียกคนด้วยชื่อสัตว์จึงเหมาะสมกับสถานการณ์และการใช้ภาษาที่ไม่เป็นทางการ

ประเด็นที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งก็คือ การนำสัตว์มาใช้เรียกคนในสถานการณ์ที่เป็นทางการ ผู้เรียกขานมีการใช้คำว่า *หนู* ในเหตุการณ์ที่เป็นทางการ แทนการใช้คำว่า *คุณ* หรือเรียกขานด้วยยศตำแหน่ง เพราะว่าเรียกขานด้วยคำว่า *หนู* ทำให้รู้สึกว่าเป็นการไม่กดทับสถานภาพของผู้ที่ร่วมวงสนทนาด้วย เช่น เหตุการณ์การประชุมปรากฏว่ามีลูกศิษย์ที่เคยสอนหนึ่งในห้องประชุมนั้นด้วย แม้ว่าในปัจจุบันจะเปลี่ยนสถานภาพกลายเป็นอาจารย์หรือเพื่อนร่วมวิชาชีพ แต่หากเรียกว่า *อาจารย์* ก็จะมีรู้สึก

ห่างเหิน ทั้งที่คุ้นเคยและสนิทกัน อย่างไรก็ตาม การเรียกขานด้วยชื่อสัตว์อื่น ๆ ยังไม่พบว่ามีการใช้ในสถานการณ์ที่เป็นทางการ นอกจากนี้ ในมุมมองของผู้ถูกเรียก ก็มีความรู้สึกเช่นเดียวกันกับผู้ที่ถูกเรียก เพราะแต่ก่อนเคยเรียก หนู มาก่อน ถ้าเกิดเรียกด้วยตำแหน่งก็อาจจะฟังแปลก ๆ หรือคิดว่าเป็นความผิดปกติอะไรบางอย่างที่ทำให้ความรู้สึกถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังที่ไม่เหมือนเดิม ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้ พบน้อยแต่ก็เป็นอีกอย่างหนึ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับความซับซ้อนการปฏิสัมพันธ์ด้วยชื่อสัตว์ในบริบทสังคมวัฒนธรรมไทย

3. ข้อเสนอแนะการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ในภาษาไทย: การศึกษาตามแนววรรณคดีและงานปฏิบัติศาสตร์” ผู้วิจัยมองเห็นประเด็นที่ควรศึกษาต่อไป 2 ประการ ดังนี้

3.1 ควรศึกษาการนำสัตว์มาใช้เรียกคนในภาษาถิ่นต่าง ๆ ในประเทศไทย

3.2 ควรศึกษาการนำสัตว์มาใช้เรียกคนในมุมมองแบบลักษณะภาษา

3.3 ควรศึกษากระบวนการปรับขยายความหมายของการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ด้วยกลไกอื่น ๆ เช่น กลไกนามนัย การอนุมาณ ฯลฯ

บทสรุป

บทความนี้ ผู้วิจัยตั้งคำถามวิจัย คือ 1) การเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ในภาษาไทยมีโครงสร้างภาษาก็โครงสร้าง อะไรบ้าง 2) ความหมายของการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์จำแนกออกเป็นกี่ความหมาย อะไรบ้าง และความหมายเหล่านั้นเกิดจากกลไกใด และ 3) หน้าที่การสื่อสารของการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์มีหน้าที่อะไร ผู้วิจัยหาคำตอบโดยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ข้อมูลที่ได้แสดงให้เห็นว่าการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ในภาษาไทยเป็นปรากฏการณ์การใช้ภาษาที่เกิดจากกระบวนการทางความหมายด้วยวิธีการเปรียบเทียบในเชิงอุปลักษณ์ ซึ่งเกิดจากการสอดประสานระหว่างคุณสมบัติทางความหมายของ “คน” กับ “สัตว์” นำมาใช้ในการเรียกขาน คุณสมบัติของสัตว์ที่นำมาใช้เป็นคำเรียกขาน ได้แก่ รูปร่างลักษณะนิสัยการกิน บุคลิกลักษณะ ความสามารถทางเขาวนปัญญา เมื่อพิจารณาหน้าที่ของการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์พบว่า หน้าที่สำคัญประการหนึ่งของการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ คือ ใช้เพื่อสร้างความสนิทสนมหรือสร้างความเป็นปึกแผ่นในหมู่คณะในเชิงหยอกล้อ อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลพบว่าการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ยังใช้ในวัตถุประสงค์อื่น เช่น ใช้เพื่อกลั่นแกล้งทางวาจาคุสนทนา ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การเรียกคนด้วยชื่อสัตว์มีทั้งการสร้างความสัมพันธ์และการทำลายความสัมพันธ์ ขึ้นอยู่กับว่าผู้ใช้ภาษามีเจตนาที่จะส่งสารไปยังผู้รับสารอย่างไร เหนือสิ่งอื่นใด ผลของการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า การศึกษาภาษากับความคิดไม่สามารถศึกษาแยกขาดออกจากกันได้โดยอิสระ การจะเข้าใจธรรมชาติของภาษาได้อย่างถ่องแท้ นักภาษาจะต้องเข้าใจบริบททางสังคมวัฒนธรรมร่วมด้วย บทความนี้เป็นเพียงตัวอย่างหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าของภาษาไทยในฐานะ “ภาษากับการสร้างสรรค์” การเรียกขานด้วยชื่อสัตว์ให้เหมาะสมกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ในการสื่อสาร จะช่วยให้การสื่อสารนั้นสัมฤทธิ์ผลยิ่งขึ้นไปอีกด้วย

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย นวัตกรรม และการสร้างสรรค์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

References

- Chanta, R. (1992). *Sociolinguistic Study of Address Terms in Chang Mai dialect*. Master Thesis, Graduate school, Chiang Mai University, Thailand. (In Thai)
- Cheasau, P. (1998). *Translation of Address Terms: Case Study on Sleepers*. Master Thesis, Graduate school, Mahidol University, Thailand. (In Thai)

- Goatly, A. (1997). *The Language Metaphors*. London: Routledge.
- Goatly, A. (2011). *The Language Metaphors*. 2nd ed. London: Routledge.
- Gu, Y. (1990). Politeness Phenomena in Modern Chinese. *Journal of Pragmatics*, 14 (2), 237- 257.
- Halupka-Reš, S. & Radić, B. (2003). Animal Names Used in Addressing People in Serbian. *Journal of Pragmatics*, 35 (March), 1891-1920.
- Jiefen, D. (2005). *A comparison of the Use of Address Terms In Thai and Chinese*. Master Thesis, Department of Thai, Srinakharinwirot University, Thailand. (In Thai)
- Lakoff, G & Johnson, M. (1980). *Metaphor We Live By*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lotrakooowan, J. (1994). *A Comparison of the Use of Address Terms in Thai and French*. Master Thesis, Department of Linguistics, Chulalongkorn University, Thailand. (In Thai)
- Martsa, S. (1999). On Eexploring the Conceptual Structure of Folk Knowledge: The Case of Animal Terms. In: *Linguistica e Filologia*, 9, 73-87.
- Office of the Royal Society (2014). *Dictionary of Thai Linguistic Terms*. [General Linguistics]. Bangkok: Office of the Royal Society. (In Thai)
- Palakornkul, A. (1972). *A Socio-linguistic Study of Pronominal Strategy in Spoken Bangkok Thai*. Doctoral Dissertation, Ph.D. in Department of Linguistics, University of Texas, USA.
- Panpothong, N. (1999). The Functions of Metaphor from the Thai Speaker's Point of View. *Journal Thai Language and Literature*, 16 (December), 249-268.
- Panpothong, N. (2010). *Thai Language Analysis: A Pragmatic Approach*. Department of Thai, Faculty of Arts, Chulalongkorn University. (In Thai)
- Prasithrathsint, A. (2009). *Thai Reference Books. Thai Language Norms Book 4: Thai Language in Use*. Bangkok: Thai Language Institute, Bureau of Academic Affairs and Educational Standard, Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education. (In Thai)
- Roberts, R. (1992). *The Production of Figurative Language: Function and Context*. Doctoral Dissertation, Ph.D., Memphis State University, USA.
- Rodsap Phoom A-Ran, N. (2007). *Address Terms of Thai Monks*. Master Thesis, Department of Thai, Srinakharinwirot University, Thailand. (In Thai)
- Sodsongkrit, S. (1998). *Addressing Terms in Northern Khmer: A Sociolinguistics Analysis. A Case Study at Tambol Krasang Ampoe Krasang Burirum Province*. Master Thesis, Graduate school, Mahidol University, Thailand. (In Thai)
- Tawichai, S. (2020). *The Preposition /KEA/: A Historical Study*. Doctoral Dissertation, Ph.D. in Department of Thai, Chulalongkorn University, Thailand. (In Thai)
- Tingsabadh, K. & Prasithrathsint, A. (1988). *The Use of Address Term In Thai During the Ratanakosin Period*. Bangkok: Research Division, Faculty of Arts, Chulalongkorn University. (In Thai)
- Wachirapansakul, N. (2002). *Chit Phumisaks Translation of Address Terms and Pronouns in the Translated Version of "He Who Rides a Tiger"*. Master Thesis, Graduate school, Mahidol University, Thailand. (In Thai)
- Wangset, Y. (2002). *The Use of Addressing Terms by Chaozhou People in People in Bangkok*. Master Thesis, Graduate school, Mahidol University, Thailand. (In Thai)
- Wierzbicka, A. (1985). *Lexicography and conceptual analysis*. Ann Arbor: Karoma.
- Wongkachorn, P. (1999). *The Use of Among Bangkok Thai Adolescents*. Master Thesis, Graduate school, Mahidol University, Thailand. (In Thai)